

אורות

ירחון תורני
במשנת מאורי עינינו רבוה"ק
לבית מטשארנאביל זיע"א
כסלו תשע"ז לפ"ק

שערי אורה

חנוכה כימי הרחמים והרצון

גמר חתימה טובה בימי החנוכה
במשנתם של רבוה"ק לבית מטשארנאביל זיע"א

'אורות'

החודש אין מתאים יותר משם הגליון 'אורות', כדי לבטא את ההרגשים המורגשים בחודש זה, כאשר כל החודש כולו אורה.

מון אדמו"ר הרה"ק המגיד מטשארנאביל זיע"א, סיפר שראה בחלמו שיש בעולמות העליונים איזה רעש בין מלאכי עליון ושרפי מעלה, וכששאל על פשר הדבר אמרו לו, שהיות והיום ראש חודש כסלו, וכידוע בחנוכה הוא גמר החתימה טובה, ע"כ כבר מתחילת החודש הוי כעין יום הכיפורים, וכל החודש הוא זמן של מחילת עוונות.

וכמובא ג"כ בספה"ק ליקוטי צבי, עה"פ (ירמיהו ה) בחודש התשיעי קראו צום לפני ה', שהכוונה על 'ראש חודש כסלו והוא יום שליחה כיום הכיפורים'.

יושב לו ר' יונתן בבית האסורים זה עשרות בשנים, בקיטון צר וטחוב בגודל ד' על ד' ואולי אף פחות מכך, ביום מן הימים נפתחה דלת החדר, והסוהר הראשי מגיש לו מכתב לחתימה, ר' יונתן אינו מאמין למראה עיניו, הוא חותם על מכתב שחרור מבית האסורים, לאחר שנים כה רבות, שבהן לא ראה את אור השמש, יזכה שוב לראות את אורה, וכעת שוב מתפלל ר' יונתן התפלה השגורה בפיו זה שנים רבות, רבונו של עולם! הלוואי, הלוואי, ויתגשם משאלות לבי, מתי אזכה כבר לראות את אור השמש, יונתן! אל דאגה בקרוב ממש תזכה לכך.

יושב לו ר' זעליג על כסאו המט ליפול, בחדר הנקרא המטבח שבביתו, הנראה יותר כקיטון צר וטחוב בגודל ד' על ד' ואולי אף פחות מכך, מפעם לפעם נפתח הדלת ואחד הילדים נכנס ושואל האם יש איזה דבר מאכל להחיות את נפשו, הדמעה בעין שוב מבצבצת

ויורדת, מה יהיה? מתי תבוא ישועתי ואוכל לפרנס את משפחתי כדבעי, ולהביא לחם לפי הטף שיוכלו לפרוח ככל בני גילם, ביום מן הימים דופק הדוור על דלת הבית ומגיש לו מכתב לחתימה, ר' זעליג אינו מאמין למראה עיניו, הוא חותם על מכתב מעו"ד שקרובו המליונר שבק חיים וחצי מירושתו עוברת לר' זעליג, לאחר שנים כה רבות, יזכה לראות את האור המאיר בעולם, וכעת שוב מתפלל ר' זעליג התפלה השגורה בפיו זה שנים רבות, רבונו של עולם! הלוואי, הלוואי, ויתגשם משאלות לבי, מתי אזכה כבר לראות את אור הפרנסה, זעליג! אל דאגה בקרוב ממש תזכה לכך.

וכך יושב לו ר' לייזר ומצפה ומקוה לאור הנחת מילדיו, לייזר! אל דאגה בקרוב ממש תזכה לכך, ור' ירוחם יושב ומצפה ומקוה לאור הרפואה, ירוחם! אל דאגה בקרוב ממש תזכה לכך, ור' געציל לאור הדירה המרווחת, געציל! אל דאגה בקרוב ממש תזכה לכך, ור' שמריהו לאור הצדק במשפטו, שמריהו! אל דאגה בקרוב ממש תזכה לכך.

אורות! אורות! זה הזמן המסוגל לכך, חודש האורה קודם גמר החתימה, בידיכם לזכות לראות את האור ולא רק בקצה המנהרה, אלא הרבה אורות, גמר חתימה טובה.

וכך יושבים כל בני ישראל ומצפים ומקוים לאור הגאולה השלימה, ר' איד! אל דאגה בקרוב ממש תזכה לכך, וכפי שאמר פעם - אחר הדלקת נרות חנוכה - מון אדמו"ר הרה"ק ר' אהרן מטשארנאביל זיע"א, שיומא דהילולא דיליה חל בח' כסלו, רבש"ע, אני עשיתי את שלי - ערכתני נר למשיחי, וכעת הנני מבקש ממך עשה אתה את שלך וקיים את המשך הפסוק - אויביו אלביש בשת ועליו יציץ נזרו, כ"ר בב"א.

שיחת קודש שנאמרה ע"י כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
לקראת ימי החנוכה - בהיכל הישיבה גדולה
יום א' פר' מקץ כ"ב כסלו תשע"ה לפ"ק

מאי חנוכה ומה גודל קדושתה, וכאשר נתבונן בגדולת הימים האלה נוכל בעה"י להתכונן כראוי, ולקבל עלינו מצוה זו באהבה וחשיבות כדבעי, ובזכות זה גם נזכה לחוש ולהרגיש מתיקות וקדושת הזמן והמצוות.

בספה"ק (פרע"ח שער מקרא קודש פ"ג) איתא שההשפעה היורדת לעולם בזמנים מיוחדים ונעלים, משולה לגשם חזק כאשר ארובות השמים נפתחו, ויורדים הרבה השפעות טובות, וההשפעות היורדות לעולם בימים פשוטים, משולה לגשם היורד טיפות טיפות, וכפי שאין שום ערך ודמיון לכמות המים היורדת בטיפות לכמות המים היורדות בגשם חזק מאוד, כך אין שום דמיון וערך בין ההשפעות היורדות בזמן מיוחד ונעלה, להשפעות היורדות ביום פשוט ורגיל, כאשר אין אנו יכולים להעריך גודל ההשפעות ברוחניות ובגשמיות הנשפע לנו ממרומים בזמן מיוחד ונעלה כימי החנוכה.

ובדיבורינו על השפעות הכוונה בודאי על שפע של קדושה, שפע אלוקי הנצרך לאדם כדי שיוכל למלא תפקידו בעולם, ולהצליח דרכו בתורה מתוך חשק, ומתוך הבנה וידיעת התורה, ולהתעלות בתפלה מתוך חשק והתלהבות, וכן גם לבריאות הגוף והנפש ברוחניות וגשמיות, ובעמדתו בימים אלו חובה עלינו ליהזר שלא להיות חלילה כשוטה המאבד מה שנותנים לו, ולא לאבד את ההשפעות הרבות הנשפעים לנו ממרומים.

ואם בשאר זמנים ומועדים נשפעים כ"כ הרבה השפעות, בודאי ובודאי שמסוגל הוא הזמן יותר, וכפי שכתב הרמב"ם (פ"ד הי"ב) וז"ל: מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד, וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס, ולהוסיף בשבח האל, והודיה לו על הנסים שעשה לנו, אפילו אין לו מה יאכל אלא מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן ונרות ומדליק, עכ"ל.

בעמדתו סמוכים ונראים ממש לימים הגדולים והנעלים ימי החנוכה הבאים עלינו לטובה, הממשמשים ובאים כבר בעוד ימים ספורים, ידוע שצדיקים קדמונים היו מכינים את עצמם זמן רב לימי החנוכה, ואף עלינו החובה להתכונן ולהכין את עצמינו לעשות את המוטל עלינו בזמן נעלה זו, ואם לא נברר מה ה' אלקיך שואל מעמך, לא נדע את אשר עלינו לעשות בזמן גדול ונעלה כל כך כימי החנוכה, שלא נהיה חלילה כסומא המהלך בחושך וממשש את דרכיו לידע אנה אני בא ולאן פני מועדות.

ואף שבאמת בכל דבר ובכל מצוה צריך האדם כל פעם להתבונן מה חובת האדם בעולמו, אך ביותר צריך זירוז במצוות זמניות המתחדשות מפעם לפעם, יותר מבמצוות תמיידיות אשר אנו מצווים ועושים מדי יום ביומו, היות והיא מצוה קיימת רק לזמן מוגבל ולאחר מכן עוברת מאתנו, ואין שוב היכולת בידינו לקיים אותה עד אשר יגיע שוב הזמן המיוחד הזאת.

ובפרט במצוות ימי החנוכה שהיא מתחדשת אחת לשנה, ומחובתנו להעריך הזמן הנשאר לנו עד ימי החנוכה הבעל"ט.

וזהו מה שרבותינו ז"ל תקנו לנו ברכה מיוחדת לזמנים נעלים כגון דא, ברכת שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, בברכנו ברכה זו ניתנת לנו הזדמנות מיוחדת להביע את רגשותינו והערכתנו כלפי הבורא ית"ש, ולהראות את שמחתנו הפנימית על שאנו זוכים שוב לקיים המצוה הזאת.

וללא הכנה ראויה ונכונה איך נוכל להביע את שמחתנו והרגשתנו, ואיך נוכל להראות לבוראנו ית"ש את החביבות שיש לנו אל מצוותיו, וגם לא נוכל באמת להרגיש את מתיקות וזיו אור המצוה הזאת, ללא הכנה ראויה ונכונה.

כדי שנוכל להתכונן כראוי לימי החנוכה, עלינו לדעת

מסופר שהרה"ק ר' מאיר מקאריסטשוב זיע"א, (שהיה תלמידו של הרה"ק המגיד הק' מטשארנאביל זיע"א), חיבר את ספרו מאיר עיני חכמים על חנוכה, בעת שהיה עומד בערב חנוכה, אצל רבו הראשון הרה"ק ר' זאב וואלף מזיטאמיר בעל אור המאיר זיע"א, והיו פניו הק' מאירים כלפידים, וכך עמד והכין את מנורת החנוכה משך כמה שעות, והרגיש התלמיד את הכוונות שכיון רבו הק', ומאלו הכוונות חיבר את החלק אור חדש שבספרו על חנוכה.

ידוע מה דאיתא במאור עינים (פר' מקץ ד"ה ויהי מקץ) על הא דאמרין בגמרא (שבת כא.), פתילות ושמונים שאין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה, היינו פתילה הוא האדם ושמן הוא החכמה שמכניס בו השי"ת להאיר את נשמתו, וכוונת הגמרא בכך לומר פתילות ושמונים השמן שאינו מאיר באדם מבחינת שבת, עדיין בחנוכה יכול להאיר יותר, כי בחנוכה יש התעוררות יתירה מהשי"ת אל נשמת האדם לעוררו, כי בחנוכה הקב"ה יורד כביכול למטה מעשרה.

כידוע מחפשים תמיד סגולות ליראת שמים, יש סגולה מפורסמת מצדיקים ללמוד טור עם בית יוסף, לקראת ימי החנוכה שומה עלינו ללמוד טור וב"י לחנוכה מסימן תר"ע ואילך, ובכך נוכל להתחיל להתכונן לימים אלו כדבעי, כמו"כ כדאי ונכון ללמוד המאור עינים הנ"ל בפר' מקץ, וכן בשאר ספרי רבוה"ק מאורי החסידות זיע"א.

אין אנו מתימרים לומר שאנו נמצאים כבר במדרגות נעלות אלו, ואף לא נדמה בנפשינו לומר שאכן הגענו לדרגות גבוהות כל כך, ונתחיל לרוץ ברחובות קריה מרוב התלהבות והכנה דרבה למצוה קדושה זו, ובכך כאילו להרגיש דביקות בבוא יתברך שמו, אך בכל זאת גם לא חפצנו רק בסיפור מעשיות, אלא מטרטנו ללמוד מכך את המוטל עלינו, לדעת איך לגשת לימי החנוכה עפ"י השגתינו אנו, ולנצל את המתנה הנפלאה שקבלנו משמי רום הנקראת ימי החנוכה.

איתא מצדיקים שמצות חנוכה היא המצוה שתסייע

ובודאי כאשר הרמב"ם כותב מצוה חביבה היא עד מאוד, כוונתו בודאי הלכה למעשה, שנדע איך להתכונן ולגשת אל מצות החנוכה, בחביבות מיוחדת אף בדין ובהלכה, ואכן אנו רואים בדברי הרמב"ם הלכה מיוחדת שלא מצינו כן בשאר מצוות חוץ משבת וארבע כוסות, שאפילו אם אין לו מה יאכל אלא מן הצדקה, צריך לשאול מאחרים או למכור כסותו, כדי לקנות שמן ולהדליק נרות חנוכה, וכן גם נפסק בשולחן ערוך (סי' תרע"א ס"א) צריך ליהרר מאד בהדלקת נרות חנוכה, ואפי' עני המתפרנס מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן להדליק.

ידוע מהרבה צדיקים שהיו מכינים עצמם לימי החנוכה חודשים ושבועות ארוכים, ואף היו יושבים על יד הנרות שעות ארוכות, מרוב השתוקקות לקיום מצות נר חנוכה.

מסופר שהרה"ק ר' מנחם מנדל מויזניץ בעל הצמח צדיק זיע"א, ביקש פעם מכן משפחתו הרב ר' משה'לע קאנער שהי' מגדולי החסידים אצל הרה"ק בעל הדברי חיים מצאנז זיע"א, שישפר לו איזה הנהגות נפלאות שראה אצל רבו בצאנז, ויספר לו שהרה"ק מצאנז מתחיל להכין את עצמו ממוצאי חג הסוכות, וכך לאחר הכנה דרבה של יותר מב' חודשים, היה יושב על יד נרות החנוכה למעלה מו' שעות בדביקות עצומה.

ענה לו הרה"ק מויזניץ על כך, שגם אצל הרה"ק מבארדיטשוב זיע"א ראו הכנה גדולה כל כך לימי החנוכה החל ממוצאי חג הסוכות, ואילו הרה"ק מבארדיטשוב היה יושב על יד נרות החנוכה למעלה מז' שעות.

הרה"ק בעל האמרי יוסף מספינקא זיע"א אמר פעם לתלמידיו, שבהיותו אברך צעיר לימים מיד לאחר תפילת ערבית, היה רץ ברחובות קריה לביתו מרוב תשוקה והשתוקקות לקיים מצות הדלקת נרות חנוכה, ולא היה מי שיכול לעצור בעדו ולעכבו אפילו רגע אחד.

היא דבוקה תמיד בתאוותה בלי שום גורם לזה, ויאמור יהודה, הוא הבורא ב"ה, הוציאווה ותשרף על אשר עוברת על מצוות הבורא, וללא שום סיבה וגורם לכך.

היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה לאמור, כנסת ישראל אומרת להשי"ת, שבאמת שקר אמר השטן בקטרוגו על ישראל, שהם דבוקים בעבירות מגודל תשוקתם לחטוא, אך האמת היא, שלאיש אשר 'אלה לו' אנכי הרה, שרק בהבוי"ת ש'אנו דבוקים, וכמרומוז בתיבות 'אלה לו', 'אלה לו' בגי' ע"ב כמנין הגי' של 'חסד'.

והסיבה שלפעמים אנו עוברים על רצון הבוי"ת ש', היא מחמת טרדות הזמן והפרנסה ושאר מאורעות העוברות על בנ"א, ובאמת בפנימיות הלב אנו דבוקים בחיבה ותשוקה רק לבוי"ת ש'.

ותאמר כנסת ישראל עוד ליהודה זה הקב"ה, הראיה שאכן באמת אנו דבוקים בבורא ית"ש, הכר נא למי החותמת, מרמז על השמן שה' חתום בחותמו של כהן גדול (שבת כא ע"ב), והפתילים מרמז על הפתילות של נרות חנוכה, ו'המטה' מרמז על ה'כלי' שבו אנו מדליקין נר חנוכה, תיבת 'המטה' (עה"כ) גי' 'כלי', דמצות נר חנוכה שאנו מקיימים כמצות רצונך הקדוש, היא ההוכחה שאנו דבוקים רק בך ועושים רצונך, ומה שלפעמים אנו עוברים על מצותיך ועושים נגד רצונך הוא מחמת הטרדות והקשיים כנ"ל.

ויאמור יהודה צדקה ממני, הבוי"ת ש' אומר צדקה כנסת ישראל, כי ממני, שכביכול אני בעצמי אשם בכך, שלפעמים עושים נגד רצוני, כי על כן לא נתתיה לשלה בני, שעדיין לא גאלתי אותם בגאולה השלימה, שילה מרמז על משיח, כמאמר הכתוב (בראשית מט י) עד כי יבוא שילה.

הרי שע"י החיזוק במצות נר חנוכה זוכים כלל ישראל לנצח את היצר הרע ולזכות בדין לחתימה טובה ולמהר את הגאולה השלימה בב"א, ויה"ר שאכן תאיר עלינו זכות נרות חנוכה, לינצל מיצרנו הרע שנוכל להתנהג כראוי, וע"י כך נזכה לגמר חתימה טובה, להצלחה בכל הענינים ברוחניות ובגשמיות בכלל ובפרט, ואכן נזכה במהרה וערכתי נר למשיחי, לביאת מלכנו משיחנו בן דוד גואלינו בב"א.

ותלווה אותנו בגלותנו עד ביאת מלכנו משיחנו במהרה בימינו, וכדאיתא במאור עינים (פר' מקץ ד"ה זמן) הרמז עה"פ (תהלים קלב יז) ערכתי נר למשיחי, שערכתי נר שהוא הכנה לביאת משיח צדקנו, ומצות הדלקת נרות חנוכה הוא מה שיסייע ויחזק אותנו עד ביאת משיח צדקנו.

ולפי"ז אכן גדולה מצוה זו עד מאוד, שהיא הנותנת לנו כח וסיוע לעבודת השי"ת, אשר אנו צריכים כח רב להתאמץ ולהתעלות בתורה ועבודה, וצריך הרבה סייעתא דשמיא שנוכל ללמוד תורה כיאות, ונזכה להתמדה ולהבנה בתורה הק', ולהתחזק בתפילה כראוי, ולקיום כל המצוות עשה, לשמירה מלא תעשה, לתיקון המידות, באופן שנשיג מטרתנו להגיע למצב שהעליות בעבודת ה' יתברך שמו יהיו יותר תמידיות מהירידות, ולא די בדרגת מי יעלה בהר ד', אלא צריך להוסיף ולהיות בדרגת מי יקום במקום קדשו, שיהא קיום לעליות.

עוד איתא בספרים הקדושים עפ"י דברי האר"י הק', שעיקר גמר החתימה הוא בחנוכה, היינו לאחר ימי הסליחות וימי הרחמים והרצון, עיקר גמר החתימה בחנוכה.

ועפ"י דברי האר"י הק' ידוע המובא בספה"ק בת עין (פרשת וישב) על הפסוקים (בראשית לח כד-כו) ויהי כמשלש חדשים ויגד ליהודה לאמר זנתה תמר כלתך וגם הנה הרה לזנונים ויאמר יהודה הוציאווה ותשרף, הוא מוצאת והיא שלחה אל חמיה לאמר לאיש אשר אלה לו אנכי הרה ותאמר הכר נא למי החותמת והפתילים והמטה האלה, ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני כי על כן לא נתתיה לשלה בני.

ויהי כמשלש חדשים, היינו (כמעט) שלש החודשים שמראש השנה עד חנוכה, שאז עיקר גמר חתימה כאמור, ויגד ליהודה לאמר, מגיד המקטרג להקב"ה הנקרא יהודה, שמרמוז שם הוי' ב"ה בתיבת יהודה, זנתה תמר כלתך, היינו כנסת ישראל שדמתה לתמר (שמות רבה לו א), ומכונה בשם כלה זנתה וסרה ממך, בעברה על מצוות הבורא והלכה אחר תאוות לבה, ולא די לה בזה שהלכה אחר תאוות לבה הרע, וגם הנה הרה לזנונים, הרה היא בחינת דביקות, היינו שגם מעצמה

רבון כל העולמים ליל שבת קודש

תחינה זו הנהוג לאמרה בליל שב"ק, יש בזה מנהגים רבים, יש האומרים אותה בערש"ק קודם כניסת יום השב"ק, ויש האומרים רק חלק בליל שב"ק, ואילו החלק השני אומרים אותה קודם כניסת יום השב"ק, וכדלהלן.

מקור התחינה

מקור התחינה בספר תיקוני שבת הנדפס לראשונה בויניציאה שנת שנו"ו, אך לא בכל המהדורות הודפס תחינה זו, ויש מהם שנדפס רק עד מלך תמים דרכו, אולם חלק קטן מהתפילה מופיעה כבר בלקט יושר [לרבינו יוסף ב"ר משה תלמידו של התרומת הדשן], תחת שם הפיוט משרתי א-ל, ולחיבת הקודש אנו מביאים כל השיר בלשונו, והוספתו ע"כ ממה ששמעו על כך את הנהגת המהרי"ל:

משרתי א-ל תלוני ברחמים, וברכוני במוצאכם בביתי, נר דולק והוצע בחדרי מטתי, והשלחן סדור, וחלפתי שמלותי, לכבד בכל אלה ליום קדש, ובאתי אל בית אלקים להפיל תחנתי, פני צור להניס אנחתי, והעדתי אשר ברא בששה כל יצור ובהר בבריתי, ושניתי ואשלש עלי כוסי בתוקף שמחתי, כבחר בי וצווני לזוכרו, ועטאני ביתר נשמתני, ובכן אשבות כפקדני במאמר ואתעננ לירחיב נחלתי, בלי מצר כבשרני נביאו, ואשיר לו עדי ע"ת אחריתי, בהרבה את ענוותנותו, וחשק בהוד שירי וזאת היא נחמתי, אשר השיב למלאכיו בבקשות כנף שירה לשורר יום שבותי, ברחמיו גם אל התמימים ישבחוני אשר נבראו לשרתי, בכך אגיד גדלתו ברנה, ואחכה לגאלני לעורר אהבתי, ואז אשמור לפקודיו וחקיו בלי עצב, ואפלפל בדת.

הא דלעיל משרתי וכו' קבל שארי מה"ר שמעון יצ"ו מאביו הגאון שא' מהר"ר יעקב מולך זצ"ל, ואמר לי מה"ר שמעון הלוי דלעיל שאמר זה משרתי כשהוא צלול בליל שבת כשבא מבית הכנסת, וזכורני כשלמד מהר' שמעון הלוי דלעיל ברעגנשפורק הלכתי עמו פ"א בליל שבת לחדרו ומצאתי נר דולק בו והשלחן סדור במפה קטנה על מקצת חשלחן ומעט פירות הניח על המפה ואומר המשרתי דלעיל.

האם לומר התחנה

רבינו אליעזר פאפו בחסד לאלפים (סימן רע"א) כותב וז"ל: בקשת רבון העולמים הכתובה בסדורים קודם קידוש ראוי שלא לאמרה, אי משום אל ישאל אדם צרכיו בשבת, ומשום כמה דברים שאומר ואינו עושה, עכלה"ק.

ובשאלת יעב"ץ (ח"ב תשובה קכ"ה) כתב וז"ל: ועל דבר התחינה ששתי כעל כל הון שכוונתי לדעתו הגדולה, ובחיי שכמה דברים שמצאתי בחיבורים לאדמו"ו הה"ג נר"ו אני מעצמי נהגתי כך מנעורי, וכתובים על גליון ספרי הפוסקים שלי בימי חרפי, ומיום עמדי על דעתי לא אמרתי התחנה ארוכה בליל שב"ק ביציאת בית הכנסת, עכלה"ק.

וכן כתב הרב החיד"א בספרו מחזיק ברכה (סימן רסב ס"ג) וז"ל: בקשת רבון העולמים עיני ראו שלמים וכן רבים שמנעו לאמרה והזהירו על כך, חדא משום אל ישאל אדם צרכיו בשבת, ועוד מכמה דברים שאין ראוי לאומרם, וכמה דברים שאומר ואינו עושה כאשר ישגיח בעין יפה עינא פקיאא בבקשה הנז', וכן ראוי שלא לאמרה, עכלה"ק, ומציין בסיום דבריו לשאלת יעב"ץ הנ"ל.

וכן בספר זכור לאברהם לבעל חסד לאברהם (ח"ג אות ש' ס"ק קמה) שמאריך בענין זה מדוע לא לומר

מנהגנו לומר התחינה מיד אחר 'שלוש עליכם' וב' הפסוקים שאחריו, אך יש מקומות שנהגו שלא לאמרה בשב"ק דאין אומרין תחנונות ובקשות בשבת, ולכן נוהגין לאמרה עד 'מלך תמים דרכו' שאינו אלא שבח לבד כלשון השערי תשובה כדלהלן, ויש שנהגו לומר תפלה זו בביהכ"נ קודם תפלת מנחה לאחר שהדליקו נרות שבת.

וכן כתב היעב"ץ בסידורו ז"ל: אומר בבית הכנסת קודם מנחה אחר שהדליק הנרות והציע המיטה והחליף בגדיו, וכן נראה מנוסח הרבון, וכן נהג הצדיק ר' יוסף מראשקוב ז"ל, עכ"ל.

ובספר מתן שבת הנ"ל מוסיף ז"ל: שכן נוהגים רבותינו הק' בניו ותלמידיו של רבינו הק' הצב"י ישראל בעט"צ זללה"ה, ואותן מקומות שנוהגים לאמרו גם כן יש להם על מה שיסמוכו, על הנהו שיטות שהבאתי לעיל. וכן נוהגין ברוב מקומות בגליליננו, ודעביד כמו עביד" ודעביד כמו עביד, עכ"ל.

בספר מבשר טוב מביא הנהגת הרה"ק הרבי ר' צבי הכהן מרימנוב זיע"א ז"ל: ומיד התחיל לנגן שלום עליכם בפנים מאירות נגד הנרות, בניעומות הוד קולו עד מלך תמים דרכו, והשאר אמר בלחש עד גמירא.

בספר מנהגי קאמארנא כתב ז"ל: באמירת רבון כל העולמים היו אומרים כדלהלן: רבון כל העולמים אדון כל הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים, אדון כל הנשמות אדון השלום וכו', מלך פודה ומציל מלך פועל ישועות מלך צדיק מלך צח ואדום מלך קדוש, מלך קבל תפילות, מלך רם ונשא מלך רחום וחונן מלך שלום מלך שומע תפלה מלך תמים דרכו, בזה סיימו נוסח הרבון והחלו באמירת אשת חיל. (זכורני שמהר"ב היה אומר הנוסח ממודה אני וכו' עד סופו בביתו אחרי אמירת שיר השירים לפני הליכתו לביהמז"ר ולא ידוע לי איך נהגו בזה אבותינו רבותינו ז"ע).

התחינה בשב"ק, דיש בזה חשש של שאילת צרכים בשב"ק, משום דנתקנו במיוחד לשב"ק, ונתקנה לאומרה ביחיד ולא בציבור, עיי"ש באריכות.

בספר מתן שבת להרב נפתלי הירצקא אמסל זצ"ל (עדעלין תרצ"ז), דן בענין זה אם מותר לומר תחינות ובקשות בשב"ק, וצדדיו להתיר ללא חשש שאילת צרכיו בשב"ק, משום דאיתא באור זרוע ובאבודרהם שאין איסור שאילת צרכיו אלא ליחיד שעשה לעצמו טופס בקשה. משא"כ מה שנתיסדו בקשות לכל העולם בשוה כקטן כגדול וכו' אינו אלא כטופס תפילות שתקנו חכמים. ואין בו משום איסור שאילת צרכיו.

וכן משום דאיתא במוג"א (סימן פ"ה סק"א) שאין איסור שאילת צרכיו אלא כשביקש על חולי או פרנסה שיש צער לפניו, אבל חרטת עונות טוב לומר בכל יום.

והגאון הגדול בעל שבט הלוי זצלה"ה כתב (ח"א סי' נז) ז"ל: ואשר שאלת בענין הרבון העולמים שאומרים בליל ש"ק שהוא תחנה ובקשה ולכאורה אסור לאמרה בש"ק ולא גרע מחולה שאין בו סכנה דאסור להתפלל עליו בשבת.

אם כי הא דאי צריך עיון קצת, אמנם נראה לעניות דעתי ללמוד זכות ע"ז, דכיון דבקשה זו מענין קדושת שבת משתעי א"כ אינו דומה לכל הני המוזכרים בשו"ע סי' רפ"ח, דהתם אין התחינה לצורך שבת, אבל הכא התחינה גופא מגדיל בנו קדושת שבת. ועוד דלפמש"כ מג"א סימן רפ"ח ס"ק י"א יש להקל בפשיטות.

ואילו בשערי תשובה (סימן רסב סק"ב) כתב ז"ל: ונוהגין לומר רבון העולמים עד מלך תמים דרכו שאינו רק שבח לבד, עכ"ל.

הרה"ק בעל הדרכי תשובה ממונקאטש זיע"א כתב, והנה בדורינו עתה שעיינינו רואים לכל החסידים והתמימים והישרים שאומרים זה.

וסלח ומחל וכו'
גם מביא הרב געלערנטער שהאומרים התפלה
בליל ש"ק צריכים לדלג מ"ש בסידורים וסלח
ומחל כו'.

ותפקוד 'אותי'

עוד מביא בספר עונג חיים לשבת שבסידור
ישועות ישראל הגיה על מה שאנו אומרים בתפלה
זו ותפקוד אותי ואת כל בני ביתי, דצ"ל ותפקוד
אותנו וכל עמך בית ישראל, משום דכתוב בספר
אגרא דפרקא (סי' קכ"ט) שאסור להתפלל על עצמו
ביחיד בלשון זכירה ופקידה ע"ש.

צוה למלאכך שיפקדוני

ומגיה עוד שם על מה שאנו אומרים בתפלה זו צוה
למלאכך שיפקדוני ברחמים ויברכוני בבואם לביתי
ביום קדשנו, דצ"ל צוה למלאכך שיברכוני ע"ש.

ונהיה מכובדים

עוד מגיה שם על מה שאנו אומרים בתפלה זו ונהי'
מכובדים בעיניך ובעיני כל רואינו, דצ"ל ונהיה
מכובדים וכו' ויהיו דברינו נשמעים לעבודתך,
משום דאסור לחמוד כבוד.

ואעיד אשר בראת... ואשנה ואשלש

כתב בעל תוספות שבת שמי שאינו מקדש על
הכוס לא יאמר 'ואשלש עוד להעיד על כוסי'.

ישנם כמה תיבות בתחינה זו, שלכאורה צריכים
לשנות מלשון עבר ללשון עתיד, וכן להיפך,
וכדלהלן:

ואעיד אשר בראת... ואשנה ואשלש

בשו"ע (או"ח סי' רסא) איתא דצ"ל ויכולו ג' פעמים,
בתפלה בלחש ובקול רם, ופעם ג' על הכוס, וזהו
שאומרים בתחינה זו ואעיד אשר בראת בששה
ימים כל היצור, ואשנה ואשלש עוד להעיד על
כוסי, וא"כ לכאורה צ"ל והעדתי ושניתי ואשלש,
דהעדתי על מעשה בראשית בתפילת הלחש,
ושניתי בברכת מגן אבות, ואשלש בקידוש על
הכוס, אך אם אומרה קודם תפלת מנחה, ויכול לומר
ואעיד ואשנה ואשלש.

ובספר עונג חיים לשבת להרב חיים געלערנטער
דצ"ל אב"ד קוטב והגליל, מביא בשם ספר שלשה
ספרים נפתחים שצ"ל נאעיד בוא"ו קמוצה
המהפכת עתיד מדבר בעדו לעבר ור"ל שכבר
העיד פעם שנית, וצ"ל ואשנה ור"ל שכבר העיד
פעם שנית, ומסיים דבריו בשם ספר מכנף הארץ
שהעיד בשם איש אלקים קדוש זי"ע שהי' אומר
תפלה זו בביהכנ"ס קודם תפלת המנחה של
עש"ק, ולפי"ז אתי שפיר מ"ש נאעיד כמו שהוא
לפנינו אבל האומרים זאת בליל ש"ק צ"ל כנ"ל.

גליון זה נודב

לעילוי נשמת

האדם היקר באנשים

איש תם ירא אלקים ומתהלך לפניו בתמימות

מטובי תומכי מוסדותינו הק'

הרב ר' משה יהושע ז"ל הס

ב"ר יונה ז"ל

פריז - ירושלים

גלב"ע לאחר קבלת יסורים באהבה ז' כסלו תשע"ו לפ"ק

ת.ג.צ.ב.ה.

כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק ר' מרדכי מלאיעוו טשארנאביל זיע"א

בו כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק ר' מנחם נחום (השני) מטשארנאביל זיע"א
יומא דהילולא קדישא י"ד כסלו תרס"ז לפ"ק

ע'ל ל'בו א'מת (מתוך תפלת עזרת אבותינו בתפלת שחרית).

בשנותיו האחרונות העביר משכן קדשו לעיר שדה לבן (שם העיר ברוסית בליצ'רקוב והיהודים קראוהו שדה לבן או שווארץ טומאה ע"ש הטומאה ששכנה שם), ושם נסתלק לבית עולמו ביום י"ד כסלו תרס"ז לפ"ק, ושם מנו"כ, בשנים האחרונות חודש ושופץ אוהל מנו"כ ע"י אגודת 'אהלי צדיקים' ובהכוונת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מ"ב.ב.

ואלו תולדותיו כיוצא בו: בנו ממלא מקומו כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל מטשארנאביל זיע"א, בנו הרה"ק ר' ברוך בן ציון מלאיעוו טשארנאביל באומאן זיע"א, בנו הרה"ק ר' שלום יוסף מלאיעוו טשארנאביל בשדה לבן זיע"א, בתו הרבנית ברכה צפורה גיטל ע"ה אשת הרה"ק ר' ירחמיאל משה מקאזניץ זיע"א, בתו הרבנית חיה שרה ע"ה אשת הרה"ק ר' יצחק (השני) מברעזנא זיע"א, בתו הרבנית בתיה רבקה ע"ה אשת הרה"ק ר' אברהם פינחס מקיניעוו זיע"א, בתו הרבנית מירל ע"ה אשת הרה"ק ר' ישראל שמואל (השני) מטאמאשוו זיע"א, בתו הרבנית מרים אשת הרה"ק ר' יצחק מאיר מראשקוב זיע"א, בתו הרבנית פערל אשת הרה"ק ר' אהרן מנחם נחום מזאריניץ זיע"א, בתו הרבנית חנה ע"ה אשת הרה"ק ר' אברהם יעקב מביאיין לעמבערג זיע"א.

סיפר בקדשו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א (בליל שב"ק פרי בשלח שירה תשע"ג), זקני מרן אדמו"ר הרה"ק ר' מרדכי מלאיעוו טשארנאביל זיע"א שאל פעם את החסיד הידוע ר' חיים ליטוואק ז"ל, אם הכיר את זקינו מרן אדמו"ר הרה"ק ר' אהרן מטשארנאביל זיע"א, ויען החסיד: האמת שלא הכרתיו אך הייתי נוסע אליו הרבה, וכשנסעתי אליו הייתי מאמין בו באמונה פשוטה ואיתנה, ויאמר לו רבינו זיע"א, אכן כך אנו מוצאים ג"כ בעת קריעת ים סוף שנאמר ויאמינו בה' ובמשה עבדו (שמות יד לא), ולכאורה קשה והלא הדבר פשוט שהאמינו מאחר שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל (מכילתא בשלח טו ג), אלא דבודאי הדבר פשוט שבני ישראל

כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק ר' מרדכי מלאיעוו טשארנאביל זיע"א, נולד בשנת ת"ר בעיר טשארנאביל, לאביו כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק ר' מנחם נחום מטשארנאביל זיע"א, בנו של כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק ר' אהרן מטשארנאביל זיע"א, ולאמו הרבנית גיטל ע"ה בת הרה"ק ר' ישראל מליטשיניץ זיע"א, חתן הרה"ק בעל האוהב ישראל מאפטא זיע"א.

רבינו זיע"א זכה להתגדל על ברכי זקינו זיע"א, אשר אהבו מאוד והיה מחבבו ומקרבו יותר מכל שאר צאצאיו. בהגיעו לפרקו נשא את הרבנית לאה בת שבע ע"ה, בת דוד אמו הרה"ק ר' שמואל אשכנזי זיע"א חתן הרה"ק בעל האוהב ישראל מאפטא זיע"א, מרן אדמו"ר הרה"ק זיע"א היה מספר, שבעת החתונה כבר לא היה המחותר ר' שמואל אשכנזי בין החיים, ואלמנותו הרבנית רחל ע"ה לא היה ביכולתה לסלק הנדן שהתחייבה עבור החתן והכלה, כששמעו זאת אדמו"ר הרה"ק ר' אהרן זיע"א, אמר שלא ילכו לחופה עד שתדאג הרבנית אם הכלה לסלק הנדן כפי שהבטיחה, ותאמר לו הרבנית שברצונה להזמינו לד"ת אצל הדיין שלה, וישאלהו הרה"ק מי הוא הדיין שלה, ותאמר לו דיין אלמנות הוא הדיין שלי בהיותי אלמנה ל"ע, הרה"ק סב החתן בשמעו זאת נתרעש מאוד ואמר: 'לאמייר שוין גיין צום חופה'.

בעיר לאיעוו התגוררו רבים מחסידי טשארנאביל, חלקם חסידים ישישים מפורסמים שזכו להסתופף אף בצילו של מרן אדמו"ר הרה"ק בעל המאור עינים זיע"א, ויפנו אל מרן אדמו"ר הרה"ק ר' אהרן זיע"א, בבקשה שישלח לעירם אחד מצאצאיו הק', למען אשר יהא להם למורה דרך, כפי שהיה נהוג בימים ההם שהצדיקים היו שולחים את צאצאיהם לנהוג נשיאותם במקומות מושבותיהם של החסידים, מיד הורה להם לקחת את בכור נכדיו ה"ה רבינו זיע"א, רבינו זיע"א אף קיבל מזקנו זיע"א סכום כסף גדול לקניית בית מושב גדול, ואף נסע לשבות בלאיעוו בשבת הראשונה לכהונת נכדו בעיר.

החסידים המליצו על גדלות העיר לאיעוו שזכתה שצדיק זה איוה למושב לו, 'לאיעוו' ר"ת ו'תורתך ו'דברך י'שים

עקיבא מה לך אצל הגדה כלך מדברותיך אצל נגעים ואהלות, הפירוש הוא דרבי עקיבא היה דורש בדברי אגדה, והיה אומר דברי מוסר לשומעי לקחו, וע"ז אמר לו רבי אלעזר בן עזריה שאינו צריך לומר להם דברי מוסר, דיתעוררו מעצמם ע"י שיסתופפו בצלו תחת קורת גג אחת עם הצדיק, ע"ז יושפעו בקדושה רבה ע"י הצדיק ויתעוררו לתשובה, והביא ראיה לדבריו מנגעים ואהלות, דבנגעים כתיב (ויקרא יד מו) והבא אל האהל יטמא עד הערב, וכן באהל המת כל הבא אל האהל יטמא, דעצם השיהיה תחת קורת גג אחת עם הטומאה, משפיעה הטומאה על האדם לקבל טומאה, ומידה טובה מרובה שאם עומדים תחת קורת גג אחת עם הצדיק, אזי נשפע קדושה מקדושת הצדיק, ואף אם אין שומעים דברי מוסר מהצדיק, וזהו מה לך אצל הגדה - להוכיחם בדברי מוסר, כלך מדברותיך אצל נגעים ואהלות - ולמד משם שדי בשהותם עמך תחת קורת גג אחת, כדי שיושפעו בתורה ועבודה ובקדושה.

פעם אחת אירע מקרה באחד שהלשין על חברו למלכות, והיה עלול לקבל ע"כ עונש מור של ישיבה במאסר עשרות בשנים, מיד החיש הלה את פעמיו לבית רבינו זיע"א, ויפצור ברבינו זיע"א שיברכהו שיצא זכאי בדינו, וישאלהו רבינו זיע"א: וכי אינך מקפיד להתפלל כל תפילותיך בציבור וברוב עם, ויען החסיד שאכן משתדל הוא ביותר ומקפיד מאוד שלא להחסיר שום תפילה במנין, ויען לו רבינו: א"כ אין כאן שום מקום לדאגה, דמשמים לא יניחו שתהיה במאסר ותצטרך להתפלל ביחידות שלא כהרגלך ודלא כהלכה, וכמובן שאכן כך הוה ויצא החסיד זכאי במשפטו.

מסופר שפעם שבת רבינו זיע"א בעיר כוואניק, שהיה עיר מלאה סופרים וחכמים מחסידי טשארנאביל, בליל שבת קודש בכניסתו לעריכת הולחן הטהור, ניגש אל אחד מהחסידים ואמר לו שילך מיד לביתו ללא שום שהיות, החסיד נבהל מאוד מציווי רבינו, אך עז היה חפצו לחזות בעבודת הקודש של רבינו זיע"א, אך רבינו שוב פקד עליו לילך מיד לביתו, בלית ברירה פנה החסיד לילך לביתו, והיה בהגיעו לביתו ראה קבוצת גנבים אשר מלאו שקים מלאים בתבואה ממחסנותיו הרבים של אותו חסיד, ומיד כאשר ראו אותו הגנבים נבהלו מאוד והניחו מיד את כל השקים שהכינו לגניבה.

האמינו בה' ובמשה עבדו, אלא שאז בא השטן ורצה להכשיל רח"ל את בני" במחשבות כפירה, שכאילו מה שהם ראו מהשי"ת זה הכל מה ששיך אצל השי"ת ותו לא, ויותר ממה שהם ראו אין צריכים להאמין, וכאשר משה רבינו ע"ה הרגיש בכך מיד השפיע לבני" אמונה חזקה ואיתנה כ"כ, עד שהעיד הכתוב ואמר ויאמינו בה' ובמשה עבדו, וסיים רבינו זיע"א את דבריו שכך צריך להיות האמונה אצל הצדיקים שבכל דור ודור, שיאמינו שהצדיק הוא גבוה בהרבה יותר ממה שרואים אצלו.

עוד סיפר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א (שב"ק פר' וישלח י"ד כסלו תשע"ה) פעם אמר רבינו זיע"א בעת הלחיים ביום ח' כסלו יום היארציית של זקינו מרן אדמו"ר הרה"ק ר' אהרן מטשארנאביל זיע"א, בטוח אני שזקיני הק' בעל ההילולא עולה ומתעלה בעולם העליון מהיכל להיכל, וכששואלים אותו שם מה שאלתך ומה בקשתך ותעש, משיב ואומר 'נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי', אחד החסידים מהנוכחים הרהיב עוז ושאל את רבינו זיע"א, וכי המציאות היא לא להיפק, שככל שעולה למעלה יותר ויותר שוכח מאתנו ומכל העולם השפל הזה, השיבו רבינו זיע"א: הרי אנו אומרים בתפילות הימים הנוראים 'כי אין שכחה לפני כסא כבודך', ופירוש הדברים כך הוא, דככל שמתקרבים יותר ויותר לכסא הכבוד, אין שכחה מעולם הזה ומבני ישראל המתייגעים בצרותיהם, וא"כ ללא שום ספק שביומא דהילולא של הצדיק, שאז הוא עולה ומתעלה יותר ויותר מהיכל להיכל, ומתקרב יותר לכסא הכבוד, הוא בודאי זוכר מאתנו יותר וממליץ טוב בעדנו.

עוד סיפר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א (שב"ק פר' וישלח י"ד כסלו תשע"ה) אצל רבינו זיע"א עוד הסתופפו חסידים רבים מחסידי זקינו מרן אדמו"ר הרה"ק ר' אהרן זיע"א, ואף חסידים שעוד זכו להסתופף בצל אבי זקינו מרן אדמו"ר הרה"ק המגיד מטשארנאביל זיע"א, שנפטר בערך ג' שנים קודם לידת רבינו, ולכאורה היה רבינו זיע"א הראשון מנכדיו שהיה קרוי על שמו, וכנראה החסידים הישישים היו תובעים ממנו הרבה, שישפיע להם תורה ועבודה כצדיקים הקודמים אשר זכו להסתופף בצילם, פעם בקשו החסידים מרבינו זיע"א שיאמר להם דברי תורה, אמר להם רבינו זיע"א: איתא בגמרא (מ"ק יד:) רבי אלעזר בן עזריה אמר לו לרבי

דיני נתינת ארבעס (חומוס) במרק בשב"ק או לחממם ע"ג המיחם

שאלה: האם מותר לתת ארבעס (חומוס) במרק בשבת,
וכן האם מותר לחממם ע"ג המיחם.

תשובה: הנה דרך העולם שאת הארבעס מבשלים בסיר
שעל האש שהוא 'כלי ראשון', לאחר מכן מייבשים אותו
במגבת ממימיו, ובעודו רותח מתבלים אותו בפלפל
שחור (הנקרא פעפער) ומלח.

נמצא שהארבעס עצמו מבושלים ב'כלי ראשון', ואילו
התבלינים אינם מבושלים בכלי ראשון, אלא שהו על
הארבעס בהיותם במגבת שהיא 'כלי שני'. וא"כ יש לדון
אם מותר עתה ליתנם בצלחת מרק.

ונראה דיש כמה צירופים להקל בזה.

א. אע"ג דקיי"ל להחמיר בכל הדברים שלא ליתנם
אף בכלי שני, מחשש שמא הם קלי הבישול,
[כמו שנתבאר בארוכה בגליון הקודם (מרחשון
תשע"ח)], מ"מ בתבלין מבואר להדיא במשנה (שבת
דף מב) שמותר ליתנו בכלי שני, דאינם קלים
להתבשל, וכן אין בהם 'מחזי כמבשל' כיון שהם
באים רק להטעים התבשיל ולא לבישולן העצמי.

וכן נפסק בשו"ע (סי' שיה ס"ט, ומשנ"ב ס"ק סה).

ולפי"ז לפלל שחור אף אם אינו מבושל מ"מ מותר
בכלי שני. מיהו לגבי המלח, יש ב' דעות בגמ',
ומסקנת הרמ"א (סי' שיה שם) שהמחמיר שלא
ליתנו בכלי שני תבוא עליו ברכה. וכן דין המלח
בימינו שאינו עובר תהליך בישול.

ב. כיון שבדרך כלל נוטלים המרק מהקדירה במצקת
וממנה לצלחת, הרי הצלחת הוי 'כלי שלישי',
ופסקו הפרי מגדים והמשנה ברורה (ס"ק מז)
להקל, משום דכלי שלישי אינו מבשל.

ג. דעת המגן אברהם (סי' שיה ס"ק מה) שדבר גוש

רותח אף אם הוא מונח בכלי שני הוא מבשל ודינו
ככלי ראשון, וא"כ התבלינים כבר התבשלו מערב
שבת על הארבעס שהם דבר גוש, אע"פ שהיו
בכלי שני.

ד. כשמניח הארבעס בקערת המרק אינו מתכוין
לבשלם כלל והוי דבר שאינו מתכוין, ולא הוי
פסיק רישא כיון שספק אם זה יתבשל, (עי' ביה"ל
סי' שטז ס"ג ד"ה ולכן).

אמנם בכל קולות אלו יש לפקפק, וכדלהלן:

א. כבר כתב הגאון ר' שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל
בשמירת שבת כהלכתה (פ"א הע' קעד), דהא
דאיתא בגמ' שתבלינים אינן קלי הבישול, היינו
דווקא בתבלינים של זמן הגמ' שהיו גדולים
כקנימון וזנגביל, מה שאין כן בתבלינים שבימינו
שהם טחונים דק מאוד, הרי הם נכללים ב'קלי
הבישול' ומתבשלים אף בכלי שני.

ב. הנה נחלקו הפוסקים בדין מצקת ששואבים בה
מכלי ראשון, ו"א שהמצקת נחשבת לכלי שני,
וממילא הצלחת היא כלי שלישי, אך יש מחמירין
ואומרים שהמצקת דינה ככלי ראשון, והטעם,
דכל כלי שני הוא ע"י שמערים מכלי ראשון עליו
ולכן דינו קל יותר, משא"כ מצקת שהיא נכנסת
בתוך הכלי ראשון ולא עירו ממנו עליה, אין זה
דומה לכל כלי שני. וכן דעת הט"ז (סי' שיה ס"ק יט,
ובי"ד סי' צב ס"ק ל) להחמיר בזה. ואף המשנה
ברורה סתר עצמו בזה בס"י ש"ח, עי"ש (ס"ק מה
וס"ק עז). [ועי' בשמירת שבת כהלכתה (פ"א הע' רי)
ובמנחת יצחק (ח"ה סי' קכז ס"ק ג) שהאריכו לתרץ

דבריו], ולפי"ז יוצא לכמה דעות שהצלחת אינה כלי שלישי אלא כלי שני.

ותו, דאף אם תמצוי לומר שהצלחת כלי שלישי, מ"מ ידוע דעת החזון איש (סוף סימן נב) שאף כלי שלישי דינו ככלי שני ואין להקל בו יותר, ודלא כמשנ"ב הנ"ל, [אמנם דעת החזון איש גופיה שמוטר ליתן בכלי שני כל דבר, לבד מפת דרכיך, וא"כ לשיטתו מותר, ונתבאר בגליון הקודם].

ג. דעת המג"א שדבר גוש רותח מבשל אף בכלי שני, היא דעת יחיד, ואף המשנה ברורה הביאו ג' פעמים רק בשם 'יש אומרים', אף לגבי להחמיר דהוי בישול בשבת, (ע"י ס"ק מה, סה, קיח). [והוסיף (בס"ק קיח) שבדיעבד מקילים בזה].

וא"כ אי אפשר לסמוך על שיטה זו להקל, ולומר שהארבעס כבר נתבשלו ע"י"ז מער"ש, ואדרבה יש לחוש לרוב הדעות שאף גוש דינו ככלי שני וא"כ התבלין שעל הארבעס עדיין לא נתבשלו. [ומה שביו"ד הביאו הט"ז (סי' צב ס"ק יד) והש"ך (סי' קה ס"ק ח) דעה זו, היינו רק לענין מפליט ומבליע ולא לגבי מבשל, וזה נפק"מ רק התם באיסור והיתר ולא בעניינינו לגבי שבת (כמש"כ הפמ"ג ביו"ד סי' צד שם). וכבר תמה בחכמת אדם (כלל מזו בבית אדם) על המג"א שכתב דאף מבשל].

ד. בספק פסיק רישא, יש יידון גדול בפוסקים אי יש להקל באיסור דאורייתא, ואכמ"ל.

מאידך, יש גם מקום להקל עפ"י צירופים הנ"ל.

א. יש פוסקים שאינם מחלקים בין תבלינים שבזמן הגמ' לבין של ימינו, ע"י בארחות שבת (פ"א הע' צז) שתמהה הא מוכח שגם בזמן המשנה היו שוחקים את התבלינים, ואפ"ה התירו ליתנם בכלי שני, (וכן האריך בזה בספר שבת כהלכה). וכן באגרות משה (ח"ד סי' עד בישול ס"ק יח) כתב דמן הדיו מותר תבלין בכלי שני, אולם למעשה החמיר שם ליתנו רק בכלי שלישי, ע"י"ש.

ב. עפ"י מסקנת המנחת יצחק (שם) נמצא שאף למחמירים שהמצקת דינה ככלי ראשון, מ"מ בצלחת שעירו לתוכה מהמצקת יש להקל ולחשבה ככלי שלישי.

גם יש לצרף שיטת החזון"א (סי' קנב סק"ג) שאם שואב במצקת מהקדירה אחר שהוסרה מהאש דין המצקת ככלי שני, וא"כ הצלחת כלי שלישי, (אולם החזון"א סתר עצמו בזה ביו"ד (סי' לב) והחמיר בכל ענין, וצ"ע).

העולה לדינא

באופן שעירו את המרק לצלחת עם מצקת, נראה דיש להקל לשים את הארבעס בצלחת, דגם אם נאמר שאין התבלינים מבושלים, עכ"ז בפשטות קי"ל שהצלחת דינה ככלי שלישי, ודעת המשנ"ב שכלי שלישי אינו מבשל. אך יש גם מקום להחמיר לעצמו בזה, עפ"י הנ"ל. [ואף אם יש במרק ירקות וכדו' שהם דבר גוש, ולכאו' הרי נתבאר שיש מחמירים שדבר גוש מבשל אף בכלי שני, וא"כ הארבעס יתבשלו ע"י הירקות, מ"מ יש לסמוך על מש"כ הפתחי תשובה (יו"ד סי' צד ס"ק ז) בשם תורת השלמים שאם יש רוטב סביב הגוש לכו"ע אינו מבשל מפני שמתקרר ע"י הרוטב. וכ"פ בקצות השולחן (סי' קכד ס"ק לט) כמתירין. וע"ע בפמ"ג (ע' רנג א"א ס"ק לב) שהתיר כן בדרך אפשר, אולם ביו"ד (סי' קז מ"ז ס"ק ב) סתם לאסור בזה].

אך באופן שעירו את המרק ישירות מהסיר לצלחת, שאז יש לצלחת דין 'כלי שני', יש יותר מקום להחמיר. וכן פסק הגאון ר' שלמה זלמן אויערבאך צ"ל במאור השבת (ח"ב מכתב לב ס"ק ה). אמנם המקיל אין גוערים בו, דעדיין י"ל דגם תבלין בימינו מותר בכלי שני, וכן דזה כבר נתבשל על דבר גוש מער"ש, וכנ"ל.

ואם השהה המצקת בכלי ראשון עד שעלו רתיחות ואבעבועות במצקת, לכו"ע דינה ככלי ראשון, אך עפ"י רוב כשהסיר אינו על האש, אין שכיח מקרה זה.

אולם לחמס ארבעס על מיחם המים שהוא כלי ראשון, ודאי אסור לכו"ע, דבפשטות תבלינים אלו עדיין לא התבשלו, ועתה מבשלם ע"ג כלי ראשון. וכ"פ הגרשז"א במאור השבת (שם), וכן בארחות שבת (פ"א סי"ט). וצריך להזהר על דבר זה.

[ומ"מ בדיעבד אם הניחם שם, נראה דיש להקל לאכול הארבעס, לסמוך על הפוסקים שכבר נתבשלו התבלינים מער"ש על הדבר גוש, וגם זה צ"ע].

כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק ר' אהרן מטשארנאביל זיע"א
 בן כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשארנאביל זיע"א
 יומא דהילולא ה' כסלו תרל"ב לפ"ק

כמה ימים ביום ח' כסלו תרל"ב לפ"ק, ומנו"כ באוהל
 מיוחד בעיר טשארנאביל.

מסופר שכשבא הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזבוז זיע"א
 לטשארנאביל לרגלי נשואי נכדו הרה"ק רבי יחיאל מיכל
 מזרעהביטש זיע"א עם הרבנית מלכה בתו של כ"ק מרן
 אדמו"ר הרה"ק המגיד מטשארנאביל זיע"א שלח המגיד
 את בניו הק' לקבל את פניו, ואמר הרה"ק
 הרבי ר' ברוך זיע"א: המחותן משחד
 אותי בבנו בכורו ה"ה רבינו זיע"א
 ואמר עליו: 'הרי הוא כולו אביו'.

פ"א בסעודת פורים פתח פיו
 קדשו ואמר יום הכפורים
 וכאשר צריכין לעשות
 תשובה ביוה"כ כן צריכין
 לעשות תשובה בפורים,
 ואין אנו יכולים להשיב
 בתשובה שאין לנו שום
 כח מחמת חולשת הגופים
 ודחקות הפרנסה ועול
 הגלות ואין לנו הרחבת
 הדעת מזה לכן אני אומר
 לך כביכול לכשיהיו כל
 ישראל ברואים כדובים
 וחזקים כאריות ושלא יהי'
 עליהם שיעבוד הגלות ויהי' להם
 ממון והרחבת הדעת אזי אנחנו
 שבים בתשובה שלימה וכאשר קיימו
 וקבלו עליהם כמאמר חז"ל (שבת פ"ח) קיימו
 מה שקבלו כבר בסניי, הלא מה היה בעת קבלת התורה
 שנתפאו כל החולים והי' ברואים והי' להם כל טוב
 מביות הים ומביות מצרים וחרות מהשיעבוד והי' להם
 הרחבת הדעת שראתה שפחה על הים מה שלא ראה וכו'
 ואז קבלו התורה"ק, רבש"ע כשאתה תתן לנו כהיום כך,
 בודאי אנחנו מקיימים את התורה כמאז ואם לאו ח"ו אין
 בנו כח חלילה.

(החסיד ר' חיים ליבערזאהן ז"ל מטשארנאביל בספר ארץ החיים)

מרן אדמו"ר הרה"ק ר' אהרן זיע"א נולד בשנת תקמ"ד
 (בערך), לאביו מרן אדמו"ר הרה"ק ר' מרדכי המגיד
 מטשארנאביל זיע"א, ולאמו הרבנית חיה שרה בת
 הרה"ק ר' אהרן הגדול מקארלין זיע"א, זכה להתגדל אצל
 זקנו מרן אדמו"ר הרה"ק בעל המאור עינים זיע"א, שאף
 הניח לו תפילין בפעם הראשונה, בנעוריו בא ברית
 האירוסין עם בת הרה"ק ר' גדליהו מליניץ
 זיע"א בעמח"ס תשואות חן, ובזיוו"ש
 נשא לאשה את בת דודו הרה"ק ר'
 צבי מקאריסטשוב זיע"א חתנו
 של מרן אדמו"ר הרה"ק בעל
 המאור עינים זיע"א.

בהיותו עוד צעיר לימים
 הכריחו אביו הק' שיקבל
 על עצמו עול הנהגת עדת
 ישורון, ונסע אז על שב"ק
 להרה"ק הרבי ר' ברוך
 ממעזבוז זיע"א שהסמיכו
 לכך, ונתן לו במתנה בגדי
 לבן שצדיקים בדורותיו
 נהגו ללבוש, ומני אז הרבה
 בנסיעותיו הקדושים
 בעירות הרבה ברחבי מדינת
 רוסיא, עם פטירת אביו הק'
 ביום כ' אייר תקצ"ז לפ"ק מילא
 מקומו בהנהגת העדה הקדושה
 ובמגידות בק"ק טשארנאביל ושאר
 ק"ק, רבינו זי ע"א אף היה הנשיא של מעות
 ארץ ישראל במדינת אוקראינא ועשה הרבה לחזק יישוב
 הארץ.

כידוע זכה רבינו לברכה מיוחדת מזקנו מרן אדמו"ר
 הרה"ק בעל המאור עינים זיע"א, שיזכה לאריכות ימים
 ולראות משיח צדקנו, אך בסוף ימיו אמר שאינו מסוגל
 עוד לסבול צרות ישראל שגברו אז למאוד, ושלח שליח
 מיוחד לציון זקנו הק' לומר לו שאינו עוד יכול לסבול
 האור של העולם הזה ומוותר על הברכה, ואכן לאחר

בזה הלשון: האור החיים הק' אומר אשר משה רבינו ע"ה אמר לבני ישראל ראה אנכי שיביטו ויסתכלו עליו ויתן להם ברכה, אבל אני איני יכול לומר זאת, אך אני אומר והקללה אם לא, כשאתה לא תתן לעולם קללה - אני ערב לך שישמעו את מצוות ה', ואמר בלשון אשכנז 'אז דיא האסט יא גיגעבין חלילה, אט איז גיווען דיא ניין טעג האב איך אליין גישריבין אז זייא זאלין עסין פלייש, תשעה באב האב איך אליין גישריבין ציא אלע אידין אז זייא זאלין נישט פאסטין, איז דאך גלייכער רבש"ע והקללה אם לא, וועסטו זעהין אז ישמעו אל מצוות ד', השי"ת ישמר לנו ולכל ישראל ובפרט לעיר קרעמענטשוג מין החולאת ומכל פגע רע ונוכה לגאולה שלימה ולביאת משיחנו במהרה בימינו כ"י א"ס.

(החסידי ר' חיים ליבערזאהן ז"ל מטשארנאביל בספר ארץ החיים)

פעם אחת הגיע אחד אל רבינו זיע"א ותינה את צערו כי נכשל בעבירות, ואין לך יום שקללתו מרובה מחבירו, שאלו רבינו האם לומד ספרי יראה, והשיבו בהן, חזר הצדיק ושאל באלו ספרים הוגה הוא, השיב בספרים ראשית חכמה וחובת הלבבות, שוב שאל הצדיק האם עוסק בספרי חסידות, אך הלה השיב בשלילה, פנה אליו הצדיק ואמר: דע לך כל זמן שלא תעסוק בספרי חסידות דרך אור שבעת הימים מרן הבעש"ט, לא תמצא דרך להיפטר מן היצה"ר, שכן מקובלני מאבותי הק' כי ספרי היראה הינם קודש קדשים, אך הם נכתבו בעיקר לדורם, וספרי חסידות נכתבו לדורי דורות עד ביאת משיח צדקנו.

(החסידי המפ"ר סנדר אורי זצ"ל)

רבינו זיע"א ישב פעם עם אחיו ורצה להתבדה אתם, אמר להם 'הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, 'שבת' מלשון 'תשובה' - הבה נשוב בתשובה שלימה בשבתנו יחד, ופעם אחרת פירש 'שבת' אחים גם 'יחד' - הבה נשוב בתשובה שלימה למיין ליחידו של עולם.

(הגה"צ מביילגורייא זצלה"ה בשם אחיו הרה"ק מהר"א מבעלזא זיע"א)

הרה"ק ר' ישכר דוב מבעלזא זיע"א היה חתן הרה"ק ר' ישעי' משולם זוסיא מטשארנאביל זיע"א בן רבינו זיע"א, ומסופר שכששאל קעסט אצל זקינו רבינו זיע"א, שהה שם בחג הפסח, והנה בטשארנאביל נהגו לשתות י"ש כשר לפסח, ואילו בבעלזא נהגו שלא לשתות י"ש בפסח, והרה"ק מבעלזא זיע"א כמובן לא היה שותה י"ש כמנהג אבותיו, ואילו כשקיבל מידי הק' של זקינו

סיפר לי אחי מרדכי (ליבערזאהן) שהי' ממקורביו של הרב ר' אהרן ואחר פטירתו נסע לסקווירע לאדמו"ר ר' יצחק, ובקש אותו פ"א שיברך אותו עם הידים כמו הנהגת אחיו הרב ר"א, כי אצלו לא הי' המנהג לברך עם הידים והשיב לו הרב ר"י על אחינו הק' ר"א נאמר וידי משה כבדים ותרגם אונקלוס יקירין והמטכיל יבין.

(הני"ל)

גם זאת שמעו (אחי הרב מרדכי ליבערזאהן) ממנו (הרה"ק ר' יצחק מסקווירא זיע"א) בזה"ל: אחי הרב ר' דוד מטאלנע אמר לי איך וואלט גיזאגט אז השי"ת זאל העלפין לראות עם אחינו הרב ר' אהרן מטשערנאביל הגם איך ווייס אז רעדין מיט אים איז נישט דא, שמכמה שנים אשר הוא אינו בעולם הזה, עכ"ז אני יודע אשר כל השפעות וכל היסודות של עולם על ידו הם. גם שעליו היו נשואת ראש מצדיקים הראשונים שראו אותו כל הצדיקים והוא חדוש בדורות הראשונים.

(הני"ל)

פ"א אמר (הרה"ק ר' יצחק מסקווירא זיע"א) לאחי הנ"ל אחינו ר' אהרן הרגיל את חסידיו שני דברים, אחד להיות תמיד במחשבתם ובלבם אבל אתנו חטאנו, והשני לקיים תמיד מאמר דוד המלך ע"ה בלבי צפנתי אמרתך.

(הני"ל)

מרן אדמו"ר הרה"ק ר' אהרן מטשארנאביל זיע"א, אמר פעם על ענין הגארטל (תגורה) שלובשים החסידים, שהוא מביא לאדם הכנעה, וכמאמר הכתוב 'וחגור נתנה לכנעני'.

(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א)

פעם אחת בא איש א' מרוסלאנד הרה"ק מהרי"ד מבעלזא, שאל אותו מה נשמע מהרה"ק ר' יוסף מאיר ממאכניווקא, השיב לו הנ"ל: אצלנו ברוסלאנד האלט מען פון אים כמו מזקנו הרה"ק רבי אהרן טשארנאבלער, אמר לו הרה"ק מהרי"ד: הרה"ק ממאכניווקא הוא גדול מאד, אמנם הסבא הרה"ק רבי אהרן הלא שמעתי ממנו בלי גוזמא שמונים פעמים, בשלש סעודות אחד שאמר: "ווי גייט מען אויס פאר דיין ליבן הייליגען נאמען".

(הגאון ר' שלום בראנדער זצ"ל)

שמעתי ממנו בשנת תרכ"ח בשבת פ' ראה, והיה אז חולי רע רח"ל, ובא ציר מיוחד מעיר קרעמענטשוג אליו עם פדיון, ובליל ש"ק אחר המוציא פתח פיו קדשו ואמר

זיע"א היי"ש היה שותה, ואמר לו אביו הרה"ק ר' יהושע מבעלזא זיע"א שעשה כהוגן, דאף אם נהגו בבעלזא לחשוש בפסח משתיית יי"ש, מ"מ ברגע שרבינו זיע"א לקח זאת בידיו הק' כבר לא יכול להיות בכך שום מכשול.

סיפר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זיע"א, שהיה דבוק מאוד לחו"ז רבינו זיע"א, ובעת שנסתלק רבינו זיע"א היה שבור מאוד מפטירת רבינו זיע"א, מחמת שהיה דבוק מאוד לרבינו זיע"א כחסיד ממש ואף יותר מכך, וחשב לעצמו שבודאי אם לא היה דרך העולם כך לא היה נפטר מן העולם מחמת שהיה מלאך ולא בשר ודם, כשבאו לומר לו שכבר יוצאים ללויה, ביקש מהחברא קדישא רשות לעבוד יחד עמהם בעת הקבורה, ואז בעת הקבורה גילה את פניו של רבינו זיע"א, וראה שהיה נראה כמו בליל שבת בעת שקידש על היין.

מסופר שפעם אחת כשחזר רבינו זיע"א מטבילת שחרית, ראה את נכדו הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זיע"א יושב ולומד בהתמדה, אמר לו רבינו זיע"א: הנני מקנא בך שהנך יכול ללמוד בהתמדה גדולה כ"כ, דאילו אני באמרי 'מודה אני לפניך' תוקפני פחד ומורא, בהתבונני מי זה ה'אני' ומי זה ה'לפניך', ואיני מסוגל יותר להמשיך.

רבינו זיע"א היה נוהג להסתגר בחדרו הק' כל יום לכמה דקות מיד אחר תפלת שחרית, נכדו הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זיע"א, עקב אחריו וראה שרבינו זיע"א מחליף אז את בגדיו, מחמת שבגדיו היו רטובים מרוב זיעה, וזאת למרות שרבינו זיע"א לא היה עושה שום תנועות בתפילה ואף לא היה מנענע א"ע בעת התפילה.

סיפר נכדו הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זיע"א, שרבינו זיע"א היה נוהג כל יום אחר תפלת שחרית לישב עם התלמידים והחסידים ולספר להם סיפורי צדיקים, פעם אחת ישב כך כמה שעות, ונפלאו השומעים איך זה שאינם מרגישים שום רעבון כלל, והעיז אחד השומעים לשאול את רבינו זיע"א: מה הרבותא שמשא רבינו ע"ה אמר לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי, והלא גם אנו כאן לא מרגישים שום צורך לאכול לחם ולשתות מים, ענהו רבינו זיע"א ואמר: יונגערמאן טעות בידך, משה רבינו לא התכוון להתפאר בכך שלחם לא אכלתי ומים לא שתיתי, אלא אדרבה, הוא היה מצטער צער רב על כך שהמאכלים והמשקאות שלא אכל ולא שתה באותם הימים שהיה בשמי רום, לא באו אל תיקונם ולא הועלו לשרשם.

וסיפר להם רבינו זיע"א על כך מה שהיה עם הרה"ק ר' יחיאל מיכל המגיד מזלאטשוב זיע"א, שהיה נוהג להזיר עצמו מאכילת גבינה, כאשר נחלה פעם מאוד, נסע בנו הרה"ק ר' מרדכי מקרעמניץ זיע"א להזכירו אצל הרה"ק ר' פינחס מקאריץ זיע"א, ומחמת איזה מתיחות בין הני שני צדיקים, נסע שלא בידיעת אביו לקאריץ, מיד כשנכנס אל הרה"ק מקאריץ זיע"א, אמר לו הצדיק: אני יודע היטב למה באת אלי, אך לא אוכל להושיעך כי אביך מתנזר מאכילת גבינה, והגבינה טענה בשמים על כך שאין מי שיתקן אותה, משום שהצדיק מזלאטשוב אינו אוכל גבינה, אמור לאביך שיקבל על עצמו לאכול גבינה ויתרפא, כשיצא מחדר הצדיק אמר לו הרה"ק מקאריץ זיע"א: אמור לאביך, שיודע אני שזה שיש לו טינא בליבו עלי, משום שאינו רואה את תפלותי בשמים, כי לא רק הוא אינו רואה את תפלותי, אלא אפילו המלאכים אינם רואים את תפלותי, כי עשיתי לתפלותי דרך מיוחד עד הקב"ה, וכדאיאת בגמרא (סנהדרין מז.) ויעמוד פינחס ויפלל ותעצר המגפה, ואמר ר' אלעזר: ויתפלל לא נאמר אלא ויפלל מלמד שעשה פלילות עם קונו, היינו שתפלותי של פינחס עלו מיד אל השי"ת.

כשחזר הרה"ק מקרעמניץ זיע"א לזלאטשוב אל אביו הק' זיע"א, שאלו אביו מיד אם היה בקאריץ, ומה אמר לו הרה"ק מקאריץ זיע"א, וכשאמר לו דברי הרה"ק מקאריץ, ענה לו אביו: א"כ אני מקבל עלי לאכול מאכלי גבינה, ולא ידעתי שהרה"ק מקאריץ נמצא בדרגה גבוהה מאוד.

בספה"ק שם משמואל (פר' ויקהל רצב ב) מביא שראה אגרת שכתב רבינו זיע"א ונתן ביד שלוחו שהיה אוסף המעמדות עבורו וכותב שם: לא ממון אני צריך כי הכסף בביתי מצוי כאבנים, אלא שאני צריך להעלות תפילות ישראל לאביהם שבשמים, ולדבר זה נצרך לי כסף מקובץ מכל ישראל.

עריכת הספר נסתיימה ביום ח' כסלו, יום ההילולא של הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע, אמרתי לרשום שיחה נאה שאינה מפורסמת, אודות צדיק קדוש זה, הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע בתוך אחד השיחים עם הגה"צ רבי אשר אנשיל כץ זצ"ל אב"ד סערדאהעלי ובעל ולאשר אמר התבטא, אצל חו"ז היו ב' ענינים שכל אחד ואחד היה יכול להכיד עליו, ללא אמונת חכמים, א' שלא הסיח דעתו, אפילו לרגע אחד, מדביקות בבורא כל

עולמים, ב' עיניו הטהורות היו מאירות כל כך שכאשר הביט על אדם, ראה עליו את כל מאורעותיו מיום הולדו.

(ספר אור היצהר בפתח דבר)

החסיד ר' יעקב לאהר ז"ל מעיה"ק צפתו"ב, שהה במחיצת רבינו זיע"א כמחצית השנה, ועקב אחריו בכל פרט ופרט, וסיפר שחקר כמה פעמים לראות את רבינו זיע"א לומד ולא ראה אותו שלומד אף פעם, רק ראה שתמיד היה מכין ספרים הרבה על שולחנו הק' ולא פתח אותם, רק לביל ששי אור ליום ועש"ק ראה אותו לומד חומש עם פירש"י ועם פירוש האור החיים הק', וגם ראה אותו לומד אז בספה"ק אור פני משה.

וידוע שמשמשו של הרה"ק בעל הבית אהרן מקארלין זיע"א שאלו פעם, מה רועשים העולם כ"כ מגדלות רבינו זיע"א, הלא כמעט אין רואים אותו לומד, ויען לו הרה"ק מקרלין זיע"א: הלא רבינו זיע"א הוא שר התורה ולא צריך ללמוד בגלוי.

עוד סיפר החסיד ר' יעקב לאהר הנ"ל, שפעם אחת כשכנס לרבינו זיע"א אמר לו רבינו זיע"א: 'גיי צו אלע שווארץ יאהר', ונבהל ר' יעקב מאוד וברח החוצה, וכמה ימים לא נתראה לראות פני רבינו זיע"א, אחר כמה ימים קרא לו רבינו זיע"א ושאלו: מדוע לא באת זה כמה ימים, ויען לו ר' יעקב שברח ופיחד מקללת רבינו זיע"א, אמר לו רבינו זיע"א: 'ח"ו איך האב דיר געזאגט דאס די 'שווארץ' וואס דו האסט אין דיר, 'איר' זאל ווערן דערלויכטען'.

אבי מורי ר' מנשה מנחם מאנוס הלוי איש הורוביץ, דור שמיני לשל"ה הקדוש, היה חסידו של הצדיק ר' נחום ממאקרוב בנו הרביעי של המגיד ר' מרדכי מטשערנאביל, ואדוק ברבו, ומשפיע על ששת בניו שיסעו אף הם אל רבו. אני, שלמדתי בנעורתי בבית המדרש עם אברכים חסידי טשערנאביל, ושמעתי את כל הנפלאות שסיפרו על הצדיק הישיש, נמשך לבי אל הצדיק הזה, ערב השנה תרל"א, כשאבא ז"ל היה מחוץ לעיר לרגל עסקיו, הסכמתי בלבי לנסוע עם חברי לטשערנאביל, כשחזר אבא ונודע לו הדבר, שלח להחזירנו מן הדרך, אך אחר את המועד, בשובי מטשערנאביל לאחר ימים נוראים, הביע לי את מורת רוחו על המעשה שעשיתי, אך משאמרתי לו שהתקשרתי כבר עם הצדיק ר' אהרן ולא אוכל להפר את התקשרותי, התרעם עלי עוד זמן מה ואחר כך נתפייס לי, התנגדותו של אבא היתה לא משום שלא

החשיב ח"ו את הצדיק מטשערנאביל, אלא מפני שכל אב חסיד באותו דור היה רוצה שבניו ילכו בדרכו ויתקשרו באותו צדיק שהאב היה מקושר בו, כי לכל צדיק היה שיטה ואורח משלו, בראש השנה תרל"ב נסעתי שנית, והפעם בגלוי ובידיעת אבא, עם חברי לטשערנאביל, כל הדרך היינו מסיחים בצדיקי הדור ולפי תומי אמרתי שעדיין איני מרגיש שום שינוי, לאחר התקשרותי עם הצדיק ר' אהרן (אפשר נקפני לבי על שלא שמעתי לתוכחתו של אבא).

כשבאנו, אני וחברי, לאחר יום הכפורים לקבל ברכת הפרידה מן הצדיק הישיש, מצאתי אותו חולה ותשוש (גם ביום הכפורים של אותו שנה היה מתפלל כבר בחדרו, נתמך בכרים וכסתות, כשדלתו פתוחה אל אולם הקלויז), נמצא אברך נועז בחדרו שרצה כנראה להקניטני והצביע לרבי עלי: צעיר זה שאביו הוא חסיד של רבי אחר ובא לטשערנאביל רק בפעם השניה, מתאונן כבר שעדיין אינו מרגיש בעצמו שום שינוי...

כל העינים ננעצו בי, והרבי רמז לי להתקרב אליו, נגשתי בפיק ברכיים, כששיני דא לדא נקשן, הרבי הרים גבותיו הלבנות והעבותות, ואמר לי בקול תשוש: במה יזכה נער את אורחו ווען פילט מען א יונגערמאן אז ער האט זיך אויסגעקליבן דעם ריכטיגן וועג לשמור כדברין צו פאלגען וואס דדער רבי זאגט, ולאחר הפסקה קלה מתוך תשישות הוסיף עוד הולך ואינו עושה מי שהולך אל הרבי, ונדמה לו שאינו עושה חיל שכר הליכה בידו...

אח"כ הושיט לכל אחד ואחד מן הנפרדים את ידו, וברך אותנו בשנה טובה ובאמונת חכמים, כשעיני זלגו דמעות, זו היתה השנה האחרונה שראיתי את הצדיק ר' אהרן, ושמעתי את דבריו, בח' כסלו של אותה שנה תרל"ב נלקח ארון הקודש, ור' אהרן נסתלק מן העולם, דבריו האחרונים של ר' אהרן נשארו חקוקים בלבי כל ימי חיי, ונשארתי נאמן לצדיק זה.

(ילקוט שמואל)

כשבאתי בשנה הראשונה עם חברי לטשערנאביל, ובין חברי אלה היו גם כאלה שרוח הזמן וההשכלה חדר אליהם, והם התחילו להציץ בסתר בספרי חקירה, שנחברו אמנם בידי ראשונים וגדולים, אך בקהל חסידים היו אסורים בתכלית האיסור.

אברך אחד מבין חברי, אברך מופלג בתורה ובחסידות ובעל מוח חריף, שנתעוררו בו ספיקות אם באמת אסור העיון במורה נבוכים ובעיקרים, החליט לשאול את הצדיק הישיש, ובשעה שבאנו לקבל ברכת הפרידה ביקש את המשמש של הרבי לומר לו, שלאברך זה יש שאלה שהוא מתקשה בה. והאברך שאל: רבינו, האם מותר לעיין בספרי מחקר ראשונים, כגון מורה נבוכים ועוד? על כך השיב הרבי: חז"ל אמרו עד שלא בא אברהם אבינו לעולם, כביכול לא היה הקב"ה מלך אלא על השמים בלבד שנאמר: ה' אלהי השמים אשר לקחני, אבל משבא אברהם אבינו לעולם המליכו על השמים ועל הארץ, שנאמר ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ אברהם אבינו היה החוקר הראשון, מאברהם אבינו ואילך אין לנו צורך בשום חקירות, אלא באמונה פשוטה.

(ילקוט שמואל)

שמעתי את הסיפור הזה בהיותי בטשערנאביל. כשעמד הרב ר' דוב בער מאברוטש בעל הבת עין לעלות בזקנתו לארץ ישראל, בא לטשערנאביל להפד מאת המגיד ר' מרדכי ובניו, בטשערנאביל מצא את כל הבנים, ורק את בן הבכור ר' אהרן, שהיה עדיין צעיר לימים, היה בשליחות אביו מוחץ לעיר, הצטער הישיש על שלא מצא את ר' אהרן, שהיה מחבבו ביותר, אך באמצע הדרך מטשערנאביל חלה תקלה באופני העגלה שבה נסע הרב מאברוטש, וירדו כל הנוסעים מן העגלה כדי לתקן את האופנים, בינתיים העריב היום, ועמדו להתפלל מנחה, בינתיים התקרבה מרחוק עגלה של נוסעים לטשערנאביל, ובעגלה זו חזר ר' אהרן משליחתו, כשעברו ליד המתפללים, שעמדו עצומי עינים בתפילת שמונה עשרה, ירדו ר' אהרן וכל הנוסעים עמו והצטרפו למתפללים, כשגמרו להתפלל, הכיר ר' אהרן את הרב מאברוטש ונגש אליו לשם קבלת שלום, הרב מאברוטש נפל על צואריו והתחיל מחבקו ומנשקו, וראה בכל ענין לקול העגלה שיעתא דשמיא כדי שיוכל להפד מר' אהרן, כשעמדו זה ליד זה חבוקים, שאל ר"א את הרב מאברוטש, אברוטשער רב, זאגט מיר, כבעט אייך, וואס רעש'ט זיך אזוי די וועלט מיט אייך: השיב הרב מאברוטש, ווייל איך האב ליב א יודען, הוסיף ר' אהרן ואמר: איד האב אויך ליב אידען, אבער וויא נעמט מען דעם אידען? על כך השיב הרב מאברוטש: דער חילוק פון מיר צו אייך איז, וואס איך האב דעם אידען און איהר האט נישט דען אידען... הרמז היה ברור לשניהם, והרב

הישיש שמצא את היהודי המשיך לחבק ולנשק את ר' אהרן, ונפרד ממנו בחיבה יתירה.

(ילקוט שמואל)

לאחר הסתלקותו של ר' אהרן מטשערנאביל זצ"ל, הייתי, ככל חסידי טשערנאביל, כמה שנים באבל על הרבי, כעבור כמה שנים נסעתי אל אחיו הצדיקים, אם כי לא התקשרתי לשום רבי אחר, אלא נשארתי חסיד טשערנאביל, בטשערנאביל היה נהוג ואיני יודע, אם כך היה נהוג ר' בשנות זקנותו של ר' אהרן, או גם קודם לכן כי בשעה שהדוחק והצפיפות היו מרובים, וקשה היה לגשת אל הרבי לשם קבלת שלום, היה הרבי פושט את ידו שעה קלה לאויר, ומנפנפה כנגד כל הידים שהיו מושטות ולא יכלו להגיע אליו, והיתה זו מין קבלת שלום בדרך האויר, כך היו נוהגים בטשערנאביל, לאחר הסתלקותו של ר' אהרן, נסעתי פעם אל אחיו ר' דוד'ל מטאלנא זצ"ל, ושם היה נהוג אחרת: כל אחד היה מתקרב אל הרבי ומקבל שלום, ואפילו אם היו עומדים שעה ארוכה, כך היו נוהגים בטאלנא, אני, וצעיר הייתי מאד שרגיל הייתי למנהג טשערנאביל, סבור הייתי שכך נוהגים גם אצל אחיו של ר' אהרן, לא נדחקתי עד הרבי, אלא פשטתי ידי באויר ונפנפתי אותה לקראת הרבי, והנה נתחוללה סערה, חסידים התחילו צועקים: החצוף הזה, השגץ הזה רוצה, שהרבי יתקרב אליו לתת לו שלום... מי הוא החצוף? נבהלתי מאד וראיתי את מצבי בכל רע, והתחלתי צועק: כך נהגו אצל הרבי שלי, ר' אהרן מטשערנאביל זכותו יגן עלינו, השם הזה שיצא פעל כקסם, ר' דוד'ל עצמו פנה לגבאי ומשמשיו: הביאו אלי את הצעיר הזה, הריהו חסיד טשערנאביל, מאותו רגע זכיתי, למה שלא זכו ישישים וקשישים ממני מחסידי טאלנא, לא זה בלבד, שהרבי הקדימנו על אחרים, הושיט לי ידו והאציל לי ברכה, אלא שצוה לתת לי מקום, גם בקלוז' וגם בשעת השולחן כל זמן שהותי בטאלנא, בין המקורבים אליו ביותר, והכל בזכות זו שהייתי א טשערנאביל'ער חסיד.

(ילקוט שמואל)

הרה"ק ר' יצחק מסקווירא זיע"א סיפר, ששמע מאחיו רבינו זיע"א מופת מהרה"ק בעל האוהב ישראל מאפטא זיע"א, שבבית הרה"ק בעל האוהב ישראל מאפטא זיע"א שרר דחקות נוראה, ובנו הרה"ק ר' יצחק מאיר מזינקוב זיע"א שהיה אז ילד קטן, בכה לפני אמו הצדקנית שתתן לו אוכל להשקט רעבונו, ולא היה לה בבית מה ליתן לו,

ר' יצחק מאיר נמיראווסקי שליט"א מפה עיה"ק ירושלים סיפר לי בשם הרה"ק מטשערנאביל זצלה"ה שאמר אונאה עד שתות עד המדרגה הששית כלומר אם מקיים זה אי אפשר זיך ציאי נארען עוד, (אי אפשר לרמות את עצמו עוד) ואם כבר האט זיך גענארט (ואם כבר רימה את עצמו) העצה לזה הוא אונאה לקרקעות שיקיים ונפשו כעפר לכל תהיה ואין אונאה עוד לקרקעות.

(ספרי החן להגה"ח ר' נח גד וינטרויב זצ"ל מירושלים)

ובאופן אחר מסופר שפעם אחת כתב הרה"ק בעל הצמח צדק מליובאוויטש זיע"א אגרת אל רבינו זיע"א בהכתיירו אותו בתואר 'שר התורה', הלכו ובאו כמה מחסידי הצמח צדק לתהות על קנקנו ולידע עד היכן למדנותו של רבינו זיע"א, אמר להם רבינו זיע"א: הבה ואדבר עמכם כדרך הלומדים, אונאה עד שתות, עד ועד בכלל, פירוש אפילו מי שמחזיק במדה שישית מידת היסוד שהיא מדתו של יוסף הצדיק עלול להונות את עצמו, אלא העצה היא ונפשי כעפר לכל תהיה, לפי שכבר נפסקה הלכה אין אונאה לקרקעות, מי שמשים עצמו כעפר אינו נכשל באונאה עצמית.

הצה"ק ר' אהרן מטשערנאביל ז"ל בנו של הצה"ק ר' מאטעלע מטשערנאביל ז"ל, אמר פעם לחסידיו, כי מי שאינו נזהר בעולם הזה שלא להציק לזולתו, או מי שמסיג גבול רעהו, הוא מתגלגל לזבוב או לצרעה, כי מובא בירושלמי (ברכות ט) מפני מה ברא הקב"ה שקצים ורמשים בעולמו? זבוב נברא כדי לפרנס את הצרעה, פשפש נברא כדי לפרנס לעלוקה, נחש נברא כדי לפרנס לחפיות, שבלול נברא כדי לפרנס את החזזית. לכן תזהרו שלא יאכל אחד את חברו, והבוטח בה' חסד יסובבנהו.

(נפש ישיעי')

מעשה בחסיד ששאל רבינו זיע"א לאחר שהסתופף בצילו ימים רבים ועדיין לא הרגיש שום תועלת באמת, השיבו רבינו זיע"א: שנינו במשנה (אבות ה יד) הולך ואינו עושה שכר הליכה בידו, ולכאורה קשה כיון שאיננו עושה מה שכר מגיע לו בעד ההליכה? אלא דכוונת הדברים שההולך לרבו ואינו עושה - דהיינו שאינו מרגיש תועלת בהליכתו לרבו, עליו לדעת ששכר הליכה בידו - שעצם הליכתו אל הצדיק הוא שכרו.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ובמרו נפשה אמרה לו שילך לאביו הק' היושב כעת בביהמ"ד ויבקש מאתו אוכל, וכן עשה, אך אביו הק' היה שקוע בלימוד התורה"ק, ולא שם לב להילד וחזר בפחי נפש לאמו ומאוד חרה לה על כך, והנה איתרמי שרבו הרה"ק בעל הנועם אלימלך מליזענסק זיע"א הגיע לשם, והרבנית של הרה"ק מאפטא זיע"א נכנסה לקודש פנימה אל הרה"ק מליזענסק זיע"א, והתלוננה על מצבה הדחוק בבית, ועל כך שבעלה הק' אינו מתייחס לכך כלל, וסיפרה לה ג"כ מה שהיה עם בנה שאביו לא התייחס אליו ואל מצבו, וישאל הרה"ק מליזענסק את הרה"ק מאפטא איך יתכן שאינו מרחם על בנו, והשיבו על כך הרה"ק מאפטא שבדאי מרחם ואוהב על ילדיו, אך מה יעשה ואהבת השי"ת ותורתו עולה אצלו על כל אהבה, וישמח הרה"ק מליזענסק על שתלמידו הגיע לדרגות אלו, ויאמר לו הנה איתא בגמ' (ביצה טו) עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות, ומקשים בתוס' שם הרי נאמר לווי עלי ואני פורע, אלא דהפירוש הוא עשה שבתך חול - שגם בחול יהיה לכם בחינת שבת, וזאת ע"י לוו עלי ואני פורע, דהיינו התדבקו בהשי"ת ואז ואני פורע - השי"ת יגלה טבעכם ויפורסם גדולתכם בעולם, ועי"ז יבוא השפעה גדולה לביתכם, וכך הוה שמאז רבתה ההשפעה בביתם ונתפרסם שמעו בעולם, וסיים הרה"ק מסקווירא זיע"א המופת העיקרי שראיתי בסיפור זה, שמאז ששמעתי סיפור זה רבתה ההשפעה גם בביתי.

מסופר שהיה מלמד מעיר סאראקא שלימד נערים בעיר טשארנאביל, ופעם בחצי שנה נסע לביתו, קודם שנסע לביתו היה נכנס אל רבינו זיע"א להפרד, פעם אחת קודם חג הפסח כאשר נכנס אל רבינו זיע"א, אמר לו רבינו זיע"א שצריך הוא לסכום כסף גדול ומבקש ממנו שיתן לו את הסכום שצבר בדמי המלמדות במשך החורף, המלמד מסר לו את כל הכסף מייד, ואפילו לא נשאר לו כסף ליסע לביתו, וילך רגלי לביתו, בדרכו לביתו עברו ביער התנפלו עליו שודדים, ובקשו את כספו אך לא היה בידו לתת להם, ואיימו עליו שיבדקו בכיסו ואם ימצא שיש בידו כסף מייד יהרגוהו, וכשלא מצאו בידו מאומה ריחמו עליו והניחוהו לנפשו בבזכות שהצדיק לקח ממנו את כל כספו, בהגיעו לביתו מייד שאלה אותו אשתו מדוע החליט הפעם לשלוח את הכסף לביתו דרך הטעלעגראף, ולא הביא זאת עמו כמאז ומעולם, אז הבין את אשר עשה עמו רבינו זיע"א, שלקח הכסף ממנו ושלחה לביתו דרך הטעלעגראף.

תולדות אד"ם

הרה"ק ר' אברהם דוב מאזוריטש זיע"א בעל מחבר סה"ק "בת עין"
עם כ"ק מרנו רבוה"ק מטשארנאביל זיע"א
יומא דהילולא י"ב כסלו תר"א לפ"ק

ואמר המגיד מפני מה חרדתי את כל החרדה הזאת והקפדתי דייקא לעשות סעודה. כי הס"מ הר"ת משמו הוא. "סעודת" מצוה "אין" לעשות. גם "סעודת" מסכת "אין" לעשות. גם "סעודת" מילה "אין" לעשות. ודבר זה פעל כבר בעוה"ר כי סעודת מסכת אין לעשות. היינו שביטל סעודת סיום מסכת. והוא רוצה לפעול גם את זאת ח"ו כי סעודת מילה אין לעשות.

אמנם על דבר זה בעזוה"ת אנקא אותו שתי עיני ולא אניחנו לפעול את זאת. ואמר אז רבינו זיע"א כי בדבר זה נצח המלאך מיכאל את הס"מ ניצחון גדול. כי הס"מ התפאר לפניו כי הוא מצליח בעתים הללו ר"ל. כי הוא מפתה לב"א שיעשו עבירות רח"ל ושומעים לדבריו. אמר לו המלאך מיכאל אתה משטה את עצמך. כי אעפ"י שאתה מנצח את אחד מבני" ומפתהו לעשות עבירה ח"ו. אעפ"כ הוא עושה העבירה שלו ברצונו ולא בשמחה ח"ו. והעד הנאמן לזה האם שמעת מעולם כי מי שעשה ח"ו עבירה כי אחר עשותו העבירה יקבץ מרעים וחברים ויעשה להם סעודה וישמח במה שעשה עבירה ח"ו. לא נשמע כזאת מעולם. ואם אחד מבני" עושה איזה מצוה כמו ברית מילה וכדומה אז אחר עשותו המצוה הוא מקבץ חברים וידידים ועושה להם סעודה ומשמח א"ע במה שעשה המצוה. מזה נראה כי אם אחד מבני" עשה עבירה ח"ו לא עשה אותה מרצונו ומדעתו בלב שלם. ואם עושה איזה מצוה עושה אותה בלב שלם ובנפש חפצה: (ספורים ומאמרים יקרים - ווארשא תרס"ג)

מסופר שכ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק המגיד מטשארנאביל זיע"א, הגיע פעם בעת נדודיו לבית רבינו זיע"א, ושהה בביתו זמן רב, לאחמ"כ בירכו רבינו זיע"א שלא יצטרך עוד להיות נע ונד, ענה לו רבו הרי שכניתא בגלותא ודיו לעבד שיהיה כרבו.

שמעתי מחותני הרב ר' אברהם מאשמיר שהיה ממקורביו של הרב הצדיק הנ"ל (הה"ק ר' אברהם דוב מאזוריטש בעה"מ בת עין וצללה"ה) אשר קודם נסיעתו לארץ הק' אמר אשר העולם סוברים אשר תכלית נסיעתי מחמת שאין לי בנים זה ג"כ טעם אפשר כאן אי אתה זוכה לבנים, אך עיקר הכונה מנסיעתי כאשר כל המגידות מן הנוף הזה ניתן להרב המגיד ר' מרדכי

רבינו זיע"א נמנה בין גדולי תלמידי כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק בעל המאור עינים זיע"א, אותו ראה כרבו המובהק, רבו זה מובא בספר בת עין כמה פעמים, אם בתור הקדמה לד"ת, או לו רק בתור השוואה או הארה, פעמים בשם המגיד ולפעמים בהוספת תוארים עליו.

לעומתו גם מרן המאור עינים ידע להעריך את תלמיד זה, ומסופר כי פע"א כשהמאור עינים התחיל לדבר שיחת חולין של ת"ח זחק רבינו זיע"א את עצמו לראש השולחן כדי לשמוע דבריו, היה שם תלמיד אחד שלא ראה את זה בעין יפה, ועיקץ את רבינו זיע"א בשאלו הלא כשהמאור עינים אמר ד"ת ישבת בסוף השולחן, ולמה פתאום כשמדברים שיחת חולין הנך דוחף את עצמך לראש השולחן, כשמוע המאור עינים את דבריו של הלה, נענה ואמר כי כשמדברים דיבורי תורה יושב לו רבינו זיע"א בסוף השולחן, מכיון שהאזנים שלו הם מתוקנים כ"כ שמה שנחוץ לו שומע מרחוק ג"כ, ומה שלא נחוץ לו כ"כ אינו שומע כי אם מקרוב, ובשביל זה כשאני אומר ד"ת שנחוץ לו הוא שומע גם מרחוק, אך כשאני מדבר שיחת חולין לא ישמע כי אם מקרוב.

התקשרותו של רבינו זיע"א אל רבו המאור עינים זיע"א הייתה התקשרות נצחית, ונמשכה גם עם בנו כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק המגיד מטשארנאביל זיע"א, רבינו זיע"א הכניע את עצמו לפניו כמו תלמיד, ולעומתו גם המגיד מטשארנאביל הראה לו חיבה יתירה והתוודע אתו רבות, ונהיו כתרי ריעין דלא פרשי מהדדי.

פ"א היה מרן הרה"ק המגיד מטשארנאביל זיע"א באיזה מקום יחד עם רבינו זיע"א, ובא אדם אחד וביקש אותם להיותם אצלו על ברית מילה. ויכבד את המגיד להיות סנדק. ואמר אליו המגיד כי ילך אצלו רק בתנאי שיעשה סעודה. אמר לו האיש הנ"ל כי אין בכוחו לעשות סעודה כי איש עני הוא ואין ידו משגת כי הוא מושכר אצל אחרים ולוקח שכירות בכל שבוע רק חמשה זהובים (חמשה ושבעים קאפיסק) וזהו כל פרנסתו. והחמישה זהובים משבוע זה כבר קיבל אותם בשלימות. אמר לו המגיד שילווה אצל הבעה"ב שלו חמשה זהובים באופן שינכה לו בכל שבוע מעט מהשכירות שלו וכן עשה. והמגיד נתן מכספו ג"כ איזה סכום ממון ועשו סעודת ברית מילה.

מטשערנאביל ועמו הי' באפשרות להיות באהבה אך כיום אשר התחילו בניו לנסוע בנוף הזה ועמם מתיירא שלא יהי' פירוד בינינו וגלל זאת אני נוסע לארץ הק' כמאמר חז"ל (יומא לה:) אין מלכות נוגעת בחברתה ואפילו כמלוא נימה.

(ארץ החיים להחסיד ר' חיים ליבערזאהן מטשארנאביל)

העתקה מן המכתב אשר שלח הרב הנ"ל מאה"ק שהי' אצל חותני: כאשר קודם נסיעתי הייתי בטשערנאביל אלל המגיד ר' מרדכי לקבל ממנו ברכת פרידה ובקשתיו אז שיתן לי שמירה על הים ואמר אשר ישלח לי שמירה לאדעס וכאשר באתי לאדעס הלכתי להג' המפורסם ר' יעקאווקע האלפערין ודרשתי ממנו אולי קבל שמירה מהמגיד מטשערנאביל מחמת שר' יעקאווקע היה ממקורביו של המגיד והשיב אשר לא קבל שום דבר מטשערנאביל ועמדותי ב' שבועות באדעס והמתנתי על השמירה ולסוף לא הגיע והוכרתי לנסוע כך. וביום א' שישבתי על הספינה בא אלי עני אחד ובקש ממני נדבה וראיתי בפרצוף פנים שלו שהוא עני הגון ונתתי לו נדבה ב' זהובים ולא רצה לקבל ובקש רק רענדיל אדום והתחלתי להתנצל לפניו כאשר נוסע אני לארץ הק' ומעט מעות יש לי ואח"כ נעלם ממני וכן הי' ביום ב' ורציתי ליתן לו א' ר"כ ולא רצה ואמר כי אך א רויט רענדיל הוא רוצה. וכן ביום ג', וכאשר ירדתי מהספינה העני ג'כ ירד מהספינה ואמר לי אשר אין דורש ממני מעות מחמת שהמגיד מטשערנאביל שלח אותי למענכם לשמרכם על הים. כך כתב הרב הנ"ל, והמכתב העתקתי שהי' אצל חותני. והעתקה נעתק מהמכתב ששלח לעיר זיטאמיר לר' זיסיא אשר הדפיס את הספר בת עין.

(ארץ החיים להחסיד ר' חיים ליבערזאהן מטשארנאביל)

הסכמת כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק ר' אהרן מטשארנאביל זיע"א לספה"ק 'בת עין'

יען כי מרוב חיבת הקודש מספרי בת עין הנדפסו מקודם בזיטאמיר בהתאמצות כבוד המופלג יו"ש המנוח וכו' הר"ר משולם זוסמן ע"ה כבר אזדו ואינם מצוים עוד וכן לבעבור כי נבעו עוד ממצפינו מאמרים ק' לתרופה מבעה"מ צוקללה"ה אשר לא היו אז בדפוס, לזאת קם אחריו בנו ידיד המופלג התורה וכו' כבוד הר"ר אריה ליב שיחיה מוצד"ק זיטאמיר ורוצה להעלותם שנית על מכבש הדפוס בזיטאמיר. ולבעבור כי יקרים וחביבים עלי מאוד מאוד תורת ודברי קודש של בעה"מ הזה, כי נוגה

למו כמראה אבן ספיר, ואור תורתו זורח ומאיר לארץ ולדרים עליה ברחמים, וכן מחמת כי הוצאת הדפוס רבה היא לכן הנני לאחזוקי יידי הרב ר' א"ל הנ"ל ולברך אותו ואת כל איש ואיש אשר יקח הספר הקדוש ההוא בכסף מלא שיזכו לראות שכר טוב בעמלם, כן יאיר ה' עליהם באור פניו שיזכו לאור דכבר הוי בכל מיילי דמיטב אכ"ר, ואחלה נא מאחב"י בל יעבורון ח"ו הגבול שגבלו הקדמונים זי"ע שאל ישובון להדפיס ספר הקדוש הזה בלתי רשות ורצון ידי הרב ר' אריה לייב הו"מ הנ"ל עכ"פ עד כלות משך עשרה שנים מכלות הדפסתו ומובטחני בו ית"ש אשר שארית ישראל לא יעשו עולה במעשי ידיהם לא בזיטאמיר ולא בדפוס אחרת בשום מקום בעולם גם בגין זה אברכם שיזכו לאורך ימים ושנים טובים ולמנוחה שלמה אשר המה רוצים בה אמן.

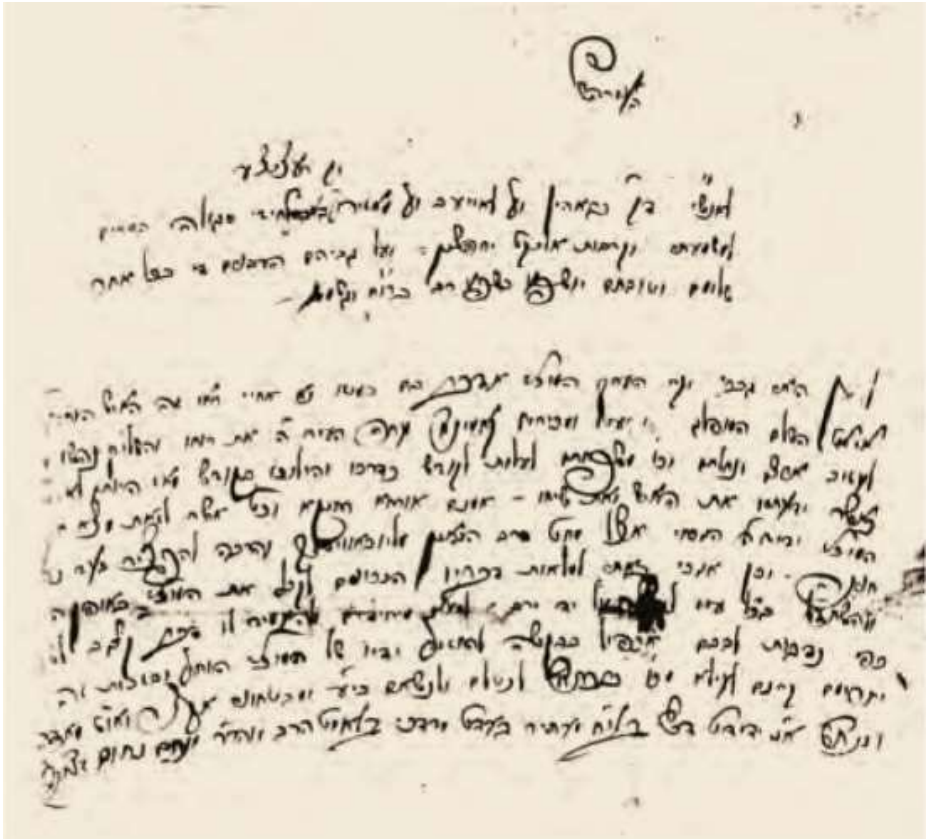
יום כ"ד אדר ראשון שנת תזכ"ר לפ"ק פה טשארנאביל נאום אהרן בהרב המפורסם מו"ה מרדכי צוקללה"ה

מתוך הקדמת המביא לבית הדפוס

הרבני המופלא י"א מו"ה ישראל מפלטישאן אשר שם לדרך פעמיו לקרית חוצות בשנת תקצ"ז ושם באמתחתו כתבי קודש אלו אשר בעהמ"ח האלקי הזה הגיה בעצמו אמרי קדשו אשר הטיף מפיו הק' מדי שבת בשבתו כי גם הוא היה מהשומעים דברי אלקים חיים מפה קדוש דו"ז הרב המחבר נ"ע בכל ש"ק ומגודל תשוקת אהבתו אליו כתב דברי קדשו על הספר והגישה מול מנורה הטהורה הצדיק הקדוש אדמו"ר וכו' מו"ה מרדכי מטשארנביל זצלה"ה זי"ע וכאשר האירו לפני עין קדשו כל עצמותיו גיל וחדוה נתמלאו וגזר אומר להביאם לבית הדפוס לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל בכדי לזכות הרבים וגם שאל את פי מהר"י ז"ל את שם הספר הקדוש הלז איך נקראהו והשיב בתמימותו בשם תולדות אדם אקראהו יען כי בר"ת אד"ם מצוין שם המחבר הק' אברהם דוב מאווריטש וגם הצדיק הקדוש האלקי מו"ה מרדכי זצלה"ה זי"ע מטשארנביל נענה בראשו והסכים בפי קדשו אשר זה שמו נאה לו כי גם שמי בקרב אד"ם ר"ת אברהם דוב מרדכי ואמר ברוח קדשו כי גם לנפשי יש חלק בהספר הזה... בעהמ"ח זי"ע נתעטף ברוב ענותנותו באמרו אם כי מעולם לא עלה בדעתי להדפיסו אולם אחרי שכן גזר דעת רצון הצדיק האלקי וכו' מו"ה מרדכי זלה"ה זי"ע מי יבא אחר המלך מאן מלכי רבנן לבטל ח"ו רצון יראיו.

מכתבי רבותינו

כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק ר' מרדכי מלאיעוו מטשארנאביל זיע"א
בן כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק ר' מנחם נחום מטשארנאביל זיע"א
בן כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק ר' אהרן מטשארנאביל זיע"א
יומא דהילולא י"ד כסלו תרס"ז לפ"ק

בעזרה"

המוכ"ז יידי ה' הנוכחי אצל מחו' הרב הגאון מליובאוויטש והרבה הפציר בעד נפ[ש] חנינה, וכן אנכי באתי למלאות דבריו הנכונים לקבל את המוכ"ז באופן ה[...]. ולהשתדל בכל עוז לקבץ על יד ירבה למענו מיחידים ולהעמיד לו דבר קצוב לשנ[ה]. כפי נדיבות לבבם אכפול בבקשה להחזיק ידיו של המוכ"ז הותיק ובזכות זה יתרומם קרנם לעילא מכל ברכתא לנטלם ולנשאם כל ימי עולם ומבטחוני אקצר ואו"ש מאדה"ש ומנאי א"נ יידי' דו"ש בלו"ח ומעתיר בעדם

מרדכי בלאמ"ז הרב מוהר"ר מנחם נחום צוקל"ה

לאנשי דק' בראהין וק' לאייעב וק' מאזיר וק' רעציצא וק' באבר[ויס]ק יחידי סגולה הסרים למשמעתי וקרבת אלקי' יחפצון ועל גביהם הרבנים די בכל אתר שלומם וטובתם יושפעו כשפע רב ברו"ח וגשמים.

למען האי גברא יקר הערך המוכ"ז אדבר נא במטו נא אחי ראו זה האיש הותיק אי"א השלם המופלג ביודעיו ומכיריו קאמינא עתה העיר ה' את רוחו והשליך נפשו לעזוב ארצו ונחלתו וכל משפחתו לעלות לקודש כדרכו והילוכו בקודש מאז היותו לאיש ידעתי את האיש ואת שיחו, אמנם אורחא רחיקא וכו' אשר לזאת מוצא חן

מתוך דברי ההספד שנאמרו על מרן אדמו"ר הרה"ק ר' אהרן מטשארנאביל זיע"א,
ע"י הגאון המפורסם ר' יחיאל מיכל אב"ד ניזנוב וצללה"ה ביום ג' תשרי תרל"ג
מתוך הספר "מנורת אהרן" (מדברי תורתו ותולדותיו של רבינו זיע"א - ב"ב תשע"ד).

ממנו, וגם זכיתי ליקח ממנו מיני מתיקה שהיה מחלק בכל ר"ח אחר התפלה, וזכורני כי בשעת התפלה היה לי חיות והייתי בוכה מאוד. ואם כי היה זקן טובא וחלוש עכ"ז בכל מאמצי כחו בא אל שולחן הזהב וזכיתי לשתי שולחנות אצלו. וספרו לי כי היה בעל צדקה גדול מאוד והיה מצפה גדול על ביאת משיח צדקנו.

רבתי ננו לבכם להמקרה אשר קרנו היאך נלקחו מאתנו ב' ארונות אלקים בשנה אחת חבל דאבדין ולא משתכחין, אם אמנם כי תלי"ת הניחו בנים למלאות מקומם (בפרט חתניהם הקדושים וב"ב אשר האירה הארץ מכבודם שליט"א), וכבר הבטיחו לנו חז"ל עד שלא שקעה זרחה, אולם בודאי אינו דומה צדיק זקן לצדיק בחור, מי יוכל לשער כמה עולמות ברא ובנה בתפלותיו ומעשיו הטובים וכמה וכמה נפשות העשוקות העלה משאול תחתית וכבר גמר מלחמת היצר ושם ינחו יגיעי כת, וכבר זכו לעבוד את ה' בכל לבנם ובשני יצריהם אין שופ"ד ועכשיו כלים יקרים כאלו. ובאלה גם אנחנו היום מר לנו מר על העדר זקנים הללו, וביותר על אשר נעדרו שניהם בשנה אחת מה זאת עשה אלקים לנו.

דברי הספד שנכתבו על מרן אדמו"ר הרה"ק ר' אהרן מטשארנאביל זיע"א,
ע"י אחד החסידים ביום שנברא בו מאורות, שנת ב'מ'אור'ות לפ"ק
מתוך הספר "מנורת אהרן" (הני"ל).

נפשי ומצאתי ההספד שכתבתי תיכף אחר שאשכבתא דאדמו"ר רשכבה"ג עובד ה' באהבה וביראה, אוהב ישראל, אוהב שלום כאהרן כהן גדול, פאר הדור, צופה בעליונים ובתחתונים, יחיד בדורו, כבוד קדושת שמו מוהר"ר אהרן זצ"ל נבג"מ.

פטירתו היתה ח' כסלו פרשת ויצא שנת תרל"ב לפ"ק, ותיכף אחר פטירתו עלה ברעיוני לרמוז סדר פטירתו בפרשת ויצא.

אעתיק פה קצת דברים שאמרתי בבהכ"נ דפה"ק ניזניב יע"א, בשבת תשובה דשנה זו תרל"ג לכבוד שבת שתי ארונות המקודשים הצדיקים הקדושים החכמים הישישים מרן רבי אהרן מטשארנאביל (חותנו של הרה"ק כקש"ת מרן ר' דוד משה מטשארטקוב שליט"א), ומרן ר' אהרן מקארלין זצ"ל (חותנו של אדמו"ר הרה"ק ר' אברהם יעקב מסאדיגאערא שליט"א) שנפטרו שניהם בשנה זו.

רבתי, לא לדרשא קאתינא אלא להזכיר ביום זה שנהרג בו גדליה גם את פטירת הצדיקים המפורסמים אשר זכיתי לקבל אור פניהם ולהתברך מהם ולהתברך מהם ושבעתי דשן, והנה לא לבד שודאי זכותם עמד בכל מדינות רוסיא ובכל מדינותינו יען שחותניהם הקדושים וב"ב הם בגלילותינו, אף גם בודאי האירי זכותם להגין לכל העולם כי היו צדיקים גדולים ובישישים חכמה והיו שרי אלפים ועובד השי"ת במוחין גדולים אין לשער ולהעריך.

ואצל הרב הצדיק ר' אהרן מטשארנאביל זיע"ת זכיתי להיות משובתי שבת ראש חודש אלול בביתו נאוה קדש, וזכיתי להתברך ממנו בליל ש"ק, וגם בשעת פרידתי

איתא בספרי הצדיקים, אשר בכל צדיק נשמתו היא בחינת נשמת רבי שמעון בן יוחאי ז"ל, ובאשר יום ל"ג בעומר הוא יומא דהילולא שלו, ונהירנא כד הוינא טליא היה מנהג רבינו הקדוש הצדיק המפורסם רבי אהרן נשמתו בג"מ לילך בכל ל"ג בעומר על ציון אביו זקנו הק' נבג"מ, והיה לומד שם בספר הזוה"ק וגם בספר מאור עינים.

לזאת הזכרתני לחפש תחת יריעת משכונתי את שאהבה

שם כי בא השמש' מחמת שלילה היא זמן שליטת החיצונים, 'ויקה מאבני המקום' היינו מאבני בית המקדש.

וראיתי בילקוט אשר בית המקדש עודנה היום קיים ועומד שלם, והחורבן היה רק לעינים, ובאמת עלה למעלה, 'וישם מראשותיו' היינו על זכרוננו לבקש מהשליטת שיבנה בית המקדש כמו שהיה מקודם, 'וישכב במקום ההוא' כי אצל הצדיקים נאמר מיתה בלשון שכיבה, 'ויחלום' פי' התנבא - כי חלום היא ס' מנבואה, וצדיקים במיתתן שנקראו חיים, 'והנה סולם מוצב ארצה' ואיתא בספר כתר שם טוב בשם הבעש"ט כי 'סולם' בגימטריא 'ממון', מוצב ארצה - היינו בארץ, אך כשעושה צדקה וגמ"ח עם הממון אז - 'וראשו מגיע השמימה', ואיתא בספר נחל קדומים פי' על התורה 'צום קול ממון' בגימטריא 'זאת', ובזאת יבא אהרן אל הקודש, וד"ל, 'והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים' כמו שנכתב לעיל שאיתא בגמרא כתובות, כי כשהצדיק נפטר מן העולם, עולים לפניו ג' כתות וכו' כנ"ל. 'ב"ו' בגימטריא ח"ת כי פטירתו היה ח' כסלו.

יהא רעוא שיהיה עבור כולנו כל אחינו בני ישראל מליץ יושר אמן.

הבגד לא ה' כפי מדתו באורך וברוחב, ובעת פתיחת הארון הקודש ה' דרכו לילך מחדרו לפתוח הארון הקודש, ויחפלאו כל העדה על הבגד השחור וקצר.

לאחר התפלה ה' דרכו ליתן להעולם ב"ח י"ש עם לעקיף והלכו כל העולם להחדר שלו, והבין שזה פלא בעיני העולם ואמר לר' נחום דוב: אתה יודע משל מי הבגד הזה, זה נתן לי מתנה מחותני הרב ר"י מריזין.

עד היום לא ידעתי לאיש קדוש כזה ואמר בלשון אשכנז: א איד זאל זיך פאר גינגען אין א אינטער שלאג אריין טין אזוי פיל יראת שמים אין האט פאר הייבין דיא קאפאטע מיטין אינטער שלאג ארוף זעסט וואס טיט זיך, (תרגום ללה"ק: שיהודי יפרגן לעצמו בבטנת הבגד להכניס כ"כ הרבה יראת שמים, והנה רק על הרמת הבגד עם הבטנת הנך רואה מה קורה), ויותר לא הלך עמוה. כ"ז שמעתי מפ"י ר' נחום דוב.

ותחילה נקדים מה שראיתי בספר המקובלים כי כשהצדיק נפטר מן העולם מולכין אותו דרך שבעה מדורי גיהנום, ובעת הליכתו אוחזין בו כמה וכמה נשמות שהיו קשורים בו בחייו, והצדיק מציל אותם מגיהנום, ועוד ראיתי במדרש אשר אחר פטירת צדיק מן העולם הולך הצדיק לאדם הראשון בחרון אף וצועק לפניו, למה גרם מיתה בעולם. גם איתא במס' כתובות פ"ב (קד.) כשהצדיק נפטר מן העולם עולים לפניו ג' כתות מלאכי השרת, אחת אומרת בא בשלום, ואחת אומרת הלך נכחו, ואחת אומרת לו יבא שלום ינחו על משכבותם.

ועתה אתחיל איך מרומז בפרשת ויצא פטירת רבינו הקדוש נב"ג"מ.

ויצא יעקב מנבאר שבע וילך חרנה, ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא, ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים ב"ו.

'ויצא יעקב' היינו הצדיק הנקרא בחינת יעקב, 'מנבאר שבע' משבעה מדורי גיהנום כנ"ל, 'וילך חרנה' פי' בחרון אף לאדם הראשון כנו שנכתב לעיל, 'ויפגע' לשון תפילה פי' מתפלל, 'במקום' היינו בבית המקדש של מעלה, 'וילן

הנה בדברי ההספד דלעיל מהגאון מניזנוב זצלה"ה נמצא מנהג מיוחד מרבינו זיע"א: וגם זכיתי ליקח ממנו מיני מתיקה שהיה מחלק בכל ר"ח אחר התפלה.

בספר ארץ החיים להחסידי המפ"ר ר' חיים ליבערזאהן ז"ל מטשארנאביל (מערכת י - מהרה"ק ר' ישראל מריזין זיע"א), מוזבאים פרטים נוספים ממנהגי רבינו זיע"א בראש חודש, וז"ל:

מעשה זו שמעתי מר' נחום דוב שהיה ג"כ נכד ר' נחום הגדול מטשערנאביל, אשר היה פ"א בריזין עם הרב הק' ר' אהרן מטשערנאביל, ונתן הרב הק' ר' ישראל מריזין מתנה מלבוש שלו קאפאטע להרב ר"א, והרב ר"ל לא הלך בבגדי לבנים כמו שהלך הרב ר"א בבגדי לבנים עם עטרת זהב, רק קאפאטע שחורה של משי, ואז בא מדרכו הרב ר"א על ר"ח אלול וכאשר שהיו להרב ר"א מלבושים מיוחדים על ר"ח ושבט וי"ט ובר"ח אלול הנ"ל לבש בהחרר שלו את המלבוש שנתן לו הרב ר"י מריזין, אך

אור מופלא

פלאי פלאים

עניינים שונים ומעניינים מדורות העבר

לרגל הילולת הרה"ק ר' יעקב מרדכי בראנדווין זיע"א חותן כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק זיע"א, החל להיות ביום ד' כסלו, הננו מביאים בזאת גלויה מעניינת שהגיעה אלינו ע"י הרה"ח ר' משה בצלאל אייכנטל שליט"א נכד החסיד המפורסם ר' אברהם מעטה ז"ל, גלויה זו נשלחה ע"י הרה"ק ר' יעקב מרדכי זיע"א, אל ש"ב וידיד נפשו החסיד המפורסם ר' אברהם מעטה ז"ל, מיד לאחר חתונת בתו הרבנית הצדקנית מרת בלומה טוביא ע"ה, עם כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק זיע"א, ביום ו' אדר תש"א לפ"ק בעיה"ק ירושלים תובב"א.

מצד האחורי של הגלויה צירף תמונת חתנו כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק זיע"א, שצולמה ע"י א. קובץ צלם אומן בעיה"ק ירושלים תובב"א.

ובהזדמנות זו הננו מביאים גם את הזמנת נישואי כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק זיע"א.

ב"ה

לכבוד ש"ב הרב ר' אברהם עטה

זה התמונה של חתני הרה"ח ובנש"ק מוהר"ר משולם זיסא טברסקי שליט"א

שלחתי מכתב מיוחד ע"י דואר האויר באריכות וקבלה על הכסף

והשי"ת יעזור שיעשה פרי לטובה

דברי הנ"ל

בכבוד
אנקה את ירושלים על ראש שבתתי

עור ישמעל בערי יהודא ובחוצות ירושלים

קול חתן
וקול כלה

ביום ובמועד
ברוכים הבאים

לה שאר השבט יום בו נתגזר חג כלילתו
לשעשועים תהי' לנו ראות יודינו בפענוטותינו
והקב כזה מעונו וקרבם את שבתותינו
לכן נאמר שידונו של החמישי את חתונתנו
לה טוב ונעים תהי' שבתכם בחברותנו

זאת היא כספותנו וכבוד חצונו ומסבתנו
ולעדות אמנה נקדם מארנו לקשר אבהותנו
כדור נא להאלינו ולקת חבל אמנו בחזותנו
יחדי להשתקשע בדיעת זרות כשאחותנו
את כוס הידועות נרמה לאות אחותנו

חנה ורחל לוי חובב ר' רוב הסיל אבר בבלא...
החן החור משהל שבתק
מיה משולם זוסיא נ"י

ה'ת
מיה בלומא טויבא

החפת תהי' אריה לזרעם ובקשה מוכח ובזמנות כיום יבוע, זו החתן ואו ארד תשיא
בשעה ארבע (4) אירופית אחרי הצהרים, והשעה בשעה ששונה (8) בקב
כספון ורשכסקי (א. ד. היילינג), רחוב ישיב, בקה"ק ירושלים מ"ו.

ובכן נבשר לרשות את קרובינו ואחבנו ומבקש לרא
לקחת חלק בשמחתנו, וכימות ששם כשפתח נבנים נעים
לכם נשמלים חסדנו וזמנו ליהנות נחמתי פני ירושלים.

יעקב מרדכי בראנדווין
באמרי הר"צ המפורסם מלאינו וצוקללה
חן כ"ק אדמו"ר ר' ש"ע שליט"א פיקאק
בן הגה"ק שר התורה מרן סאנא וצוקללה
בצמ"ס, דברי חיים ויע"א

הפקן לסברקוס:1 טיסקי - ביהוד, ביהוד, חתן וישמעל, ירושלים

הננו בזה לשגר מיטב ברכותינו לידידינו הנכבדים אנשי שלומנו,
טובי באי ומתפללי בית מדרשנו, הורי ותלמידי מוסדותינו הק'
בתת השי"ת שמחה במעונם למז"ט ובשעטומ"צ, ה"ה

הרה"ח ר' מרדכי יעקב כהן כ"ץ שליט"א - אשדוד	הולדת הנין ונישואי הנכד
הרה"ג ר' אליעזר ברוך וילהלם שליט"א - אשדוד	לנישואי הנכדה
הרה"ח ר' יחיאל דויטש שליט"א - אשדוד	
הרה"ח ר' יוסף דייטש שליט"א - אשדוד	
הרה"ח ר' אברהם יעקב יעקובי שליט"א - אשדוד	
הרה"ח ר' יעקב יוסף כהן שליט"א - ירושלים	
הרה"ח ר' שלמה צוקרמן שליט"א - קרית גת	
הרה"ח ר' שלמה מאיר קראוס שליט"א - ירושלים	
הרה"ח ר' בן ציון שטרן שליט"א - אשדוד	
הרה"ח ר' דניאל אהרן שמעונוביץ שליט"א - בית שמש	לנישואי הצאצאים
הרה"ג ר' נח בלוי שליט"א - ירושלים	
הרה"ח ר' מנחם מענדל בעסבראדא שליט"א - אשדוד	
הרה"ג ר' בן ציון חסיד שליט"א - אשדוד	
הרה"ג ר' ישראל מרמורשטיין שליט"א - ראש מולל פוניבו' - אשדוד	
הרה"ח ר' דוד יצחק מליק שליט"א - אשדוד	
הרה"ח ר' בנימין סירקיס שליט"א - בית שמש	
הרה"ג ר' פינחס אליעזר פקשר שליט"א - אשדוד	
הרה"ח ר' זאב נח קובאץ שליט"א - אשדוד	
הרה"ח ר' חיים אברהם רובינפיין שליט"א - אשדוד	
הרה"ג ר' נחום שמילוביץ שליט"א - ר"מ בישיבתנו הק' - אשדוד	לאירוסים הצאצאים
הרה"ג ר' נח בלוי שליט"א - ירושלים	
הרה"ג ר' שלמה ברוך בלוי שליט"א - אשדוד	
הרה"ח ר' ישראל משה מנדל שליט"א - אשדוד	
הרה"ח ר' שלמה הלוי סג"ל שליט"א - אשדוד	
הרה"ג ר' יוסף הלל קעניג שליט"א - אשדוד	להולדת הנכדים
הרה"ח ר' מרדכי יעקב כהן כ"ץ שליט"א - אשדוד	להכנס הנכד לעול המצוות
הרה"ג ר' יוסף חיים שיינברגר שליט"א - קוממיות - ר"מ בישיבה"ק	להכנס הבן לעול המצוות
הרה"ח ר' שמריהו בלוי ה"ו - ירושלים - תלמיד ישיבה"ק	
הרה"ח ר' חיים שאול לעמבערגער שליט"א - מנשסתר	
הרה"ח ר' ישראל אליעזר הלוי סג"ל ה"ו - רחובות - תלמיד ישיבתנו הק'	
הרה"ג ר' יהושע שטיין שליט"א ר"מ ישיבת פיטסבורג - אשדוד	להולדת הצאצאים
הבה"ח יחזקאל אפרים דייטש נ"ו - תלמיד ישיבה"ק	
הבה"ח זושא זויס נ"ו - תלמיד ישיבה"ק	
הבה"ח ברוך זאב קראוס נ"ו - תלמיד ישיבה"ק	לנישואיהם
הבה"ח חיים אריה הלוי בעסבראדא נ"ו	
הבה"ח אהרן כהנא נ"ו - תלמיד ישיבה"ק	
הבה"ח אפרים פישל מרמורשטיין נ"ו - תלמיד ישיבה"ק	
הבה"ח אהרן רובינפיין נ"ו - תלמיד ישיבה"ק	לאירוסיהם

י"ו ע"י מכון "שלהבת טשארנאביל" בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

להערות, מאמרים, בירורים, הנצחות והתרומות ת.ד. 16040 אשדוד 0533152608 shalhevet.orot@gmail.com